

De ISD-maatregel

Een onderzoek naar de toepassing van de Inrichting voor
stelselmatige daders

Naam: Rick Blijs

Studentnummer: 9960135

Opleiding: HBO rechten

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys
te Tilburg

Afstudeerperiode: 9 februari t/m 2 mei

Afstudeerorganisatie: Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf

Titelpagina

Naam: Rick Blijs

Studentnummer: 9960135

Opleiding: HBO rechten

Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg

Afstudeerperiode: 9 februari t/m 2 mei

Scriptie: De ISD-maatregel. Een onderzoek naar de toepassing van de Inrichting voor stelselmatige daders.

Afstudeerorganisatie: Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf

Naam opdrachtgever: Marga van Esch

Naam 1e afstudeerdocent: Mevr. Wolters- de Boer

Naam 2^e afstudeerdocent: Mevr. Koene

Datum: 23/02/2009

Plaats: Oss

Voorwoord

Dit rapport is het resultaat van mijn afstudeerperiode. Deze afstudeerperiode is het afsluitende onderdeel van mijn opleiding. Deze afstudeerfase heb ik doorlopen bij het Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf in Oss.

Het veiligheidshuis heeft mij een afstudeeropdracht toegewezen. Dit rapport is het eindproduct van deze afstudeeropdracht.

In dit rapport heb ik onderzoek gedaan naar de ISD-maatregel. Ik hoop dat dit onderzoek tot goede aanbevelingen heeft geleid, en dat dit rapport nuttig is voor het veiligheidshuis.

Uiteraard heb ik dit rapport niet alleen tot stand kunnen brengen. Bij het uitvoeren van het onderzoek heb ik van verschillende mensen waardevolle hulp gehad.

Allereerst zou ik mijn stagebegeleidster Marga van Esch willen bedanken. Ze heeft me de afstudeeropdracht, en derhalve de mogelijkheid gegeven om af te studeren bij het veiligheidshuis. Daarbij heeft ze me ook van feedback voorzien wanneer ik daarom vroeg, en me aanwijzingen gegeven hoe het onderzoek verder uit te voeren.

Verder zou ik graag mevrouw Astrid Wolters en mevrouw Esther Koene bedanken. Zij hebben mij als afstudeerdocenten voorzien van onmisbare feedback, en zonder hen had het rapport, zoals het nu voor u ligt, niet tot stand kunnen komen.

In het bijzonder zou ik gerechtssecretaris C. Molle willen bedanken, omdat zij mij behalve medewerking aan het interview ook voorzien heeft van cijfermateriaal over de toepassing van de ISD-maatregel.

Naast mevrouw Molle hebben andere mensen ook hun tijd beschikbaar gesteld voor een interview. Ik zou daarom de volgende mensen willen bedanken:

- Officier van justitie C. Potter;
- A. Allards (reclassering);
- Mr. Visser (rechtspraak);
- M. Teijssen (politie Barbant-Noord)
- J. van Lokven (Hoofd Terugdringen Recidive¹)

Zonder hun bijdrage was de scriptie, zoals deze voor u ligt, niet mogelijk geweest.

¹ Het ministerie van Justitie is medio 2002 gestart met het beleidsprogramma Terugdringen Recidive (TR), met als doel het verminderen van recidive bij volwassenen na detentie.

Samenvatting

Vanaf oktober 2004 is de zogenaamde ISD-maatregel van kracht. Deze ISD-maatregel (ISD staat voor Inrichting Stelselmatige Dader) heeft tot doel om veelplegers voor langere tijd uit de maatschappij te weren, door ze langdurig op te sluiten. Tijdens deze detentie wordt er ook naar gestreefd de veelpleger van zijn problematiek af te helpen.

De ISD-maatregel is de opvolger van de SOV-maatregel (SOV staat voor Strafrechtelijke Opvang Verslaafden). Deze maatregel was erop gericht om recidiverende, mannelijke verslaafden langer uit de maatschappij te houden en ze hierbij van hun verslaving af te helpen. De ISD-maatregel richt zich op een bredere doelgroep, te weten alle recidivisten.

De ISD-maatregel kan alleen door de rechter worden uitgesproken als het openbaar ministerie (OM) dit vordert. Daarbij moet er aan een aantal wettelijke vereisten worden voldaan. Het vergrijp is een vergrijp waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan, in de vijf jaar voorafgaand aan het begane misdrijf moet de verdachte ten minste drie keer zijn veroordeeld en de veiligheid van personen of goederen moet oplegging van de maatregel rechtvaardigen.

Na oplegging van de maatregel wordt de ISD'er in een ISD-inrichting geplaatst. Tijdens de detentie in deze inrichting zal hij, indien hij daartoe gemotiveerd is, een programma volgen, gericht op zijn problematiek en resocialisatie. Dit is de intramurale fase. Na de intramurale fase volgt de extramurale fase. Dit is de fase buiten de inrichting, waarbij hij zal moeten resocialiseren. Een groot verschil met de SOV-maatregel is dat na de intramurale fase een half open fase plaatsvond. In deze half open fase leerde de verslaafde een dagritme aan door overdag te werken, en in de inrichting te overnachten. Vanuit de inrichting kon hij nog begeleid worden. Het proces begint met de politie, die de veelpleger aanhoudt en onder de aandacht brengt van het OM en de reclassering. Dit gebeurt meestal in de veiligheidshuizen. De taak van het OM is om de documentatie van de verdachte te onderzoeken om te achterhalen of hij voldoet aan de eisen van de ISD-maatregel. De reclassering zal over de verdachte een voorlichtingsrapport opstellen naar de RiSc-maatstaven. In dit rapport wordt uiteengezet wat het recidiverisico is van de verdachte, en welke behandeling noodzakelijk is om zijn recidive patroon te doorbreken. Wanneer er aan de wettelijke eisen wordt voldaan, zal het OM op de zitting de ISD-maatregel vorderen.

Ondanks de goede bedoelingen van de ISD-maatregel is er vanaf de invoering fikse kritiek geweest op de ISD-maatregel. Zo zou de maatregel disproportioneel zijn omdat veelplegers voor een relatief klein vergrijp twee jaar kunnen worden opgesloten. Ook zou de behandeling in de inrichting niet adequaat genoeg zijn, zodat de kans dat ISD'ers terugvallen in hun recidive gedrag groot is.

Uit onderzoek blijkt dat er vooral op het gebied van behandeling enkele verbeterpunten te noemen zijn. Om te beginnen wordt de tijdigheid van rapportages vermeld. Het komt voor dat deze niet tijdig verschijnen, waardoor de rechter onvoldoende tijd heeft om zich te verdiepen in de persoon van de verdachte. Hierdoor kan hij ervoor kiezen de maatregel niet op te leggen. Er wordt geadviseerd de tussenfase, die de SOV-maatregel kende, ook voor de ISD in te voeren, zodat de betreffende ISD'er geleidelijker een dagritme kan aanleren en een leven buiten de gevangenis op kan bouwen. Ook een uitbreiding van het programma-aanbod zou een positieve bijdrage leveren aan de behandeling, en daarmee aan de

oplegging van de ISD-maatregel. Verder bleek er ook winst te behalen op de doorstroming naar de zorginstellingen en de nazorg, maar omdat dit buiten de strekking van het onderzoek valt, zijn hier geen concrete aanbevelingen over te doen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8
1.1 Doelstelling	8
1.2 Vraagstelling	8
1.3 Onderzoeksopzet	9
2. Wat is de achtergrond van de ISD-maatregel?	11
2.1 SOV	12
3. Wat is de ISD-maatregel?	13
3.1 Doelgroep van de maatregel	13
3.2 Doelstelling van de maatregel	14
3.3 Oplegging van de maatregel	15
3.3.1 Het basisartikel	15
3.3.2 Advies.....	16
3.3.3 Vordering OM	16
3.3.4 Weigering tot meewerking aan rapportage.....	18
3.3.5 Combinatie ISD en vrijheidsstraf	18
3.3.6 Voorwaardelijke ISD	19
3.3.7 De zeer actieve veelpleger	19
3.4 Duur van de maatregel	20
3.5 De plaats van tenuitvoerlegging	20
3.6 De behandeling	21
3.6.1 Niet gemotiveerd en niet beïnvloedbaar	21
3.6.2 Gemotiveerd en beïnvloedbaar	22
3.6.3 Extramurale fase	22
3.6.4 Tussentijdse beoordeling.....	23
4. Het proces van ISD	24
4.1 De politie	24
4.2 Lokaal casusoverleg	24
4.3 De reclassering	25
4.4 Het OM	26
4.5 Zittende magistratuur	26
5. De ISD-maatregel in de rechtspraak	28
5.1 Wat wijzen de statistieken uit?	28
5.2 Een aantal rechterlijke uitspraken	28
5.2.1 Beveiliging van de maatschappij	28
5.2.2 Proportionaliteit.....	31
5.2.3 RISc en behandelplan	32
5.3 Wat komt er naar voren uit deze uitspraken?	35
6. Kritiek op de ISD-maatregel	36
6.1 Proportionaliteit	36
6.2 Behandeling	37
6.3 Overhaast ingevoerd	40
6.4 Kritische houding	40

7. De betrokken instanties	41
7.1 Hoe staan de instanties tegenover de ISD-maatregel?.....	41
7.2 Verbeterpunten	42
8. Conclusies en aanbevelingen	44
8.1 Conclusies	44
8.2 Aanbevelingen	45
8.2.1 Voorlichtingsrapportage.....	45
8.2.2 Programma-aanbod uitbreiden	46
8.2.3 Half open fase	46
8.2.4 Doorstroming naar zorginstelling	47
8.2.5 Nazorg.....	47
9. Evaluatie.....	48
Bronnenlijst.....	49
Bijlage 1: onderzoeksplan	52

1. Inleiding

Recidive is een groot probleem voor de maatschappij. Een groot deel van de gepleegde misdrijven wordt gepleegd door recidivisten². Daarbij is recidive een groeiend probleem. Vaak bevinden de recidivisten zich in een vicieuze cirkel van misdrijf- detentie- vrijlating- misdrijf, waar zij zelf niet uit kunnen komen.

Om de recidive een halt toe te roepen is er in 2004 een nieuwe maatregel in het leven geroepen, waarmee beter tegen recidivisten kan worden opgetreden. Dit is de maatregel Inrichting stelselmatige daders, ook wel de ISD-maatregel genoemd. Met deze maatregel kan een zeer actieve veelpleger gedurende maximaal twee jaar in een daartoe aangewezen inrichting worden geplaatst. Met deze maatregel wordt het de zeer actieve veelpleger dus onmogelijk gemaakt gedurende de twee jaar dat hij in detentie zit een misdrijf te plegen. Daarbij kan de veelpleger tijdens zijn detentie gedragsinterventies doorlopen, waardoor de vicieuze cirkel van misdrijf- detentie- vrijlating- misdrijf kan worden doorbroken. Heeft de stelselmatige dader ook verslavingsproblematiek of psychische problemen, dan wordt hij/zij hieraan geholpen. Deze problemen liggen vaak ten grondslag aan recidivegedrag.

Toch merkt de Nazorg Coördinator van het Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf te Oss dat deze maatregel relatief weinig wordt toegepast aan de veelplegers, die in dit veiligheidshuis besproken worden. Onduidelijk is wat de reden hiervan is. Dat de maatregel zo weinig wordt toegepast, heeft tot gevolg dat de resocialisatie van de recidivisten niet doelmatig kan plaatsvinden. Hierbij is de veelpleger allerminst gebaat, aangezien deze met de doelmatige behandeling van de ISD-maatregel aan zijn specifieke problematiek geholpen wordt, en zo weer kan functioneren in de maatschappij. Dit brengt mede dat de maatschappij zelf ook voordeel ondervindt van toepassing van de ISD-maatregel.

Doordat de maatregel relatief weinig wordt toegepast, en de onduidelijkheid daarover, is er in opdracht van de Nazorg Coördinator onderzoek uitgevoerd naar de reden(en) hiervan. Dit rapport zal de Nazorg Coördinator en andere geïnteresseerden duidelijkheid bieden over de ISD-maatregel, en verklaren waarom van de veelplegers die bekend zijn bij het veiligheidshuis, weinig de ISD-maatregel op krijgen gelegd.

1.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om voor 19 mei duidelijk uiteen te zetten om welke reden, of om welke redenen, de ISD maatregel aan een klein percentage veelplegers wordt opgelegd.

1.2 Vraagstelling

Om tot een aantal goede aanbevelingen te komen voor het Veiligheidshuis, zal in het onderzoeksrapport antwoord worden gegeven op de volgende vraag:

² Kamerstukken II 2002/03, 28 980, nr. 3, p. 1.

Wat is de reden, of wat zijn de redenen, dat een relatief klein percentage veelplegers de ISD maatregel op krijgt gelegd?

Om tot een goede beantwoording te komen, zal deze vraag in deelvragen beantwoord worden. Deze deelvragen zijn:

1. Wat is de achtergrond van de ISD-maatregel?
2. Hoe is de ISD-maatregel in de wet geregeld?
3. Welke instanties zijn betrokken bij de oplegging van de ISD-maatregel?
4. Wat is de taak van deze instanties met betrekking tot de oplegging van de ISD-maatregel?
5. Hoe voeren deze instanties deze taken uit?
6. Welke overwegingen liggen ten grondslag aan oplegging van de ISD-maatregel?
7. Welke overwegingen liggen ten grondslag aan afwijzing van de ISD-maatregel?
8. Hoe vaak is de ISD-maatregel uitgesproken in het arrondissement s'-Hertogenbosch?
9. Hoe zien de betrokken instanties de ISD-maatregel?
10. Wat zijn mogelijke knelpunten van de ISD-maatregel?

In hoofdstuk 2 zal de achtergrond van de ISD-maatregel worden behandeld. In dit hoofdstuk zal tevens kort de voorganger van de ISD-maatregel, de SOV-maatregel, behandeld worden. In het derde hoofdstuk zal aan bod komen hoe de ISD-maatregel in de wet geregeld is. In hoofdstuk 4 wordt het proces dat leidt van aanhouding tot oplegging van de ISD beschreven. Er zal beschreven worden welke instanties betrokken zijn bij dit proces en welke taken zij met betrekking tot de ISD-maatregel uitvoeren. Vervolgens zullen in hoofdstuk 5 een aantal arresten waarin de ISD-maatregel centraal stond onder de loep worden genomen, met als doel te achterhalen welke afwegingen een rol spelen bij het besluit om een vordering tot oplegging van de ISD-maatregel toe of af te wijzen. In het zesde hoofdstuk zal de kritiek worden behandeld die op de ISD-maatregel is geuit in de literatuur, interviews, rapporten e.d. In hoofdstuk 7 zullen de conclusies uiteen worden gezet die voortvloeien uit de gehouden interviews. In hoofdstuk 8 ten slotte zullen de conclusies van het onderzoek worden gegeven, en zullen er aanbevelingen worden gedaan.

1.3 Onderzoeksopzet

Soort

Dit onderzoek zal een uitspraak doen over een bepaalde, praktische situatie, en informatie en aanbevelingen verschaffen aan de Nazorg Coordinator. Derhalve zal dit een kwalitatief, explorerend onderzoek zijn. Dit omdat in het eerste deel van het onderzoek er informatie wordt verzameld uit de literatuur, elektronische bronnen en rapporten, en in het tweede deel zal er door middel van interviews met vertegenwoordigers van bovenstaande instanties informatie uit de praktijk verzameld worden. Op basis van deze informatie worden er conclusies getrokken, en zal ik zo tot aanbevelingen komen.

Methode en middelen

Dit onderzoek zal bestaan uit zowel deskresearch als field research. Bij het opstellen van de eerste hoofdstukken zal er veel gebruik worden gemaakt van literatuur, elektronische bronnen en rapporten over de ISD-maatregel. Door gebruik te maken van verschillende bronnen, ontstaat er een uitgebreid beeld van de ISD-maatregel.

Het tweede deel van het onderzoek zal bestaan uit field research, in de vorm van interviews. Hierdoor zal achterhaald worden hoe de verschillende instanties omgaan met de ISD-maatregel. Uit deze interviews kan afgeleid worden wat de reden is dat weinig veelplegers deze maatregel opgelegd krijgen.

Betrouwbaarheid en validiteit

Om ervoor te zorgen dat het onderzoek betrouwbaar is, zullen de literatuur en de elektronische bronnen worden gecontroleerd op hun betrouwbaarheid. Er zal bij iedere bron nagegaan worden of de auteur op het betreffende gebied bekend is, en of de bron recent is. Verder wordt voorkomen dat er onware of verouderde informatie gebruikt wordt in het rapport, door gebruik te maken van meerdere bronnen. Hierdoor kan bepaalde informatie gecontroleerd worden door deze te vergelijken met de informatie uit andere bronnen. Bij elektronische bronnen zal er gebruik worden gemaakt van officiële overheidswebsites.

Bij gebruik van rapporten over eerder uitgevoerd onderzoek zal ook hierbij na worden gegaan of het onderzoek is uitgevoerd door een betrouwbare instantie, en of de manier waarop dit is onderzocht betrouwbaar is.

Hierdoor zal worden beoordeeld of de gegevens bruikbaar en betrouwbaar genoeg zijn voor dit onderzoek.

Ten aanzien van het field research zal de betrouwbaarheid gewaarborgd worden door de interviews uit te voeren met iemand die gezien zijn functie goed inzicht heeft in oplegging van de ISD-maatregel.

Het gebruik van literatuur, elektronische bronnen en onderzoeksrapporten zal leiden tot een duidelijk beeld van wat de ISD-maatregel inhoudt, de doelstelling van het eerste deel van het onderzoek. Deze methode van onderzoek is derhalve geldig.

In het gedeelte waarvoor field research nodig is, zal de validiteit gewaarborgd worden door gerichte vragen te stellen die betrekking hebben op de informatie die achterhaald moet worden in het belang van het onderzoek. Ook is het van belang om door te vragen.

2. Wat is de achtergrond van de ISD-maatregel?

In dit hoofdstuk zal worden verduidelijkt waarom besloten is de ISD-maatregel in het leven te roepen. Door de achtergronden van de ISD-maatregel te beschrijven, zal er een duidelijk beeld ontstaan van de omstandigheden die ertoe hebben geleid dat de ISD-maatregel werd toegepast.

De ISD-maatregel is tot stand gekomen naar aanleiding van toenemende misdrijven die werden gepleegd door stelselmatige daders, zo valt te lezen in de Memorie van Toelichting. Stelselmatige daders maken zich doorgaans schuldig aan openlijk geweld, straatroof, winkeldiefstal en vernieling. Deze vormen van criminaliteit zijn in de jaren voorafgaand aan de maatregel in groeiende mate voorgekomen.

Doordat de stelselmatige dader steeds terugvalt in de criminaliteit, berokkent de stelselmatige dader veel maatschappelijke schade, en is hij verantwoordelijk voor veel overlast en een gevoel van onveiligheid. Om deze reden is besloten om een maatregel in het leven te roepen, die zich specifiek richt op deze stelselmatige dader.

Voordat de ISD-maatregel in het leven was geroepen, waren er weliswaar mogelijkheden om stelselmatige daders een langdurige straf op te leggen, maar in de praktijk werden deze stelselmatige daders geen langdurige straffen opgelegd. Dit wordt enerzijds toegeschreven aan de communicatie tussen de verschillende instanties die niet toereikend was, en anderzijds aan het feit dat het vaak lichte feiten betrof. Hoewel er bij de strafoplegging rekening mee werd gehouden dat de veroordeelde in het verleden meerdere vergrijpen heeft gepleegd, leidde dit niet tot significant hogere straffen. Doordat de zeer actieve veelplegers relatief kortere straffen kregen, had de straf weinig effect op het criminele gedrag, en verviel deze na invrijheidsstelling weer tot de criminaliteit. De opsluiting onderbrak het stelselmatige plegen te korte tijd om het criminele gedrag te beïnvloeden.

Om het stelselmatige criminele gedrag van de veroordeelde te kunnen beïnvloeden, is het noodzakelijk dat deze een langere vrijheidsstraf krijgt opgelegd. Ook is het noodzakelijk dat er een persoonsgerichte aanpak komt. Niet ieder delict afzonderlijk moet worden beoordeeld, maar het gehele criminele verleden van de verdachte moet goed naar voren komen om over de zaak te kunnen oordelen.

De nieuwe, voorgestelde maatregel zou ertoe strekken om de stelselmatige dader voor langere tijd te detineren, door hem in een speciaal daarvoor bestemde inrichting te plaatsen. Hierdoor wordt de maatschappij beveiligd tegen de misdrijven, waaraan deze zeer actieve veelplegers zich veelvuldig schuldig maken. Een kenmerk van veel stelselmatige daders is dat zij een ongestructureerd leven hebben en veel op straat leven. De maatregel strekt ertoe een positieve bijdrage te leveren aan het stelselmatige daderschap van de zeer actieve veelpleger, door hem een behandeling aan te bieden die gericht is op resocialisatie.

In veel gevallen heeft de stelselmatige dader een bepaalde verslaving en/of psychische problematiek, die ten grondslag ligt aan zijn recidive gedrag. De ISD-maatregel strekt ertoe om een positieve bijdrage te leveren aan deze problematiek. De behandeling die de zeer actieve veelpleger krijgt, zal erop

gericht zijn om ook deze problematiek aan te pakken. Ook hierbij komt de persoonsgerichte aanpak naar voren, omdat bij het bepalen van het te volgen programma de problematiek van de verdachte in acht wordt genomen, en ernaar wordt gestreefd hem passende interventies aan te bieden.

2.1 SOV

De voorganger van de ISD-maatregel is de SOV-maatregel. SOV staat voor Strafrechtelijke opvang Verslaafden. De SOV-maatregel is in werking getreden op 1 april 2001, en richtte zich op mannelijke verslaafden. Op vordering van het openbaar ministerie (OM) bood deze maatregel de rechter de mogelijkheid om een verslaafde voor een maximale duur van twee jaar in een speciale inrichting op te laten sluiten.

De maatregel is bedoeld om mannelijke verslaafden, die zich meerdere malen schuldig hebben gemaakt aan misdrijven, uit de maatschappij te houden, en om deze recidivisten te behandelen aan hun verslavingsproblematiek. Verslaafden nemen veel misdrijven en overlast voor hun rekening, en hebben hulp nodig die specifiek op hun situatie van toepassing is. De doelstellingen van de maatregel zijn volgens de memorie van toelichting³ :

1. Het terugdringen van ernstige overlast als gevolg van door verslaafden gepleegde strafbare feiten
2. Het oplossen, althans beheersbaar maken van de individuele (verslavings)problematiek van verslaafde delinquenten ten behoeve van hun terugkeer in de maatschappij met het oog op beëindiging van de recidive.

Zoals gezegd richt de maatregel zich op verslaafden. De voorwaarden waaraan een verdachte moet voldoen om de SOV-maatregel tegen zich opgelegd te krijgen zijn volgens de memorie van toelichting als volgt:

1. De verdachte is in de laatste vijf jaar drie keer strafrechtelijk veroordeeld;
2. De verdachte is verslaafd aan harddrugs;
3. De gepleegde misdrijven kennen samenhang met de verslaving;
4. De verdachte is van het mannelijk geslacht en ouder dan 18 jaar.

Met de komst van de ISD-maatregel is de doelgroep verruimd. Naast mannelijke drugsverslaafden kunnen nu alle stelselmatige daders gedetineerd worden op grond van de maatregel. Zoals uit het volgende hoofdstuk zal blijken, lijkt de ISD-maatregel sterk op de SOV-maatregel. Door de gelijkenis is ervoor gekozen de SOV op te laten gaan in de breder toepasbare ISD-maatregel⁴.

³ Kamerstukken II 1997/98, 26023, nr. 3.

⁴ Kamerstukken II 2002/03, 28 980, nr. 3, p. 8.

3. Wat is de ISD-maatregel?

Vanaf oktober 2004 is de zogenaamde ISD-maatregel van kracht. Deze maatregel is geregeld in artikel 38m tot en met artikel 38u in het wetboek van strafrecht. Deze maatregel heeft tot doel om de recidive af te laten nemen, door de veelplegers te plaatsen in een daartoe aangewezen inrichting, en ze hulp te bieden, die zij gezien hun situatie nodig hebben. In dit hoofdstuk zal deze ISD-maatregel beschreven worden.

3.1 Doelgroep van de maatregel

Om het verminderen van recidive te realiseren, richt de ISD-maatregel zich op de stelselmatige dader. Maar wanneer wordt een verdachte gezien als een stelselmatige dader?

In de Memorie van Toelichting valt het volgende te lezen:

"De stelselmatige dader is een recidivist. Maar hij onderscheidt zich van de klassieke recidivist door de grote frequentie, hardnekkigheid en intensiteit die hij in zijn criminele gedrag aan de dag legt."

Door deze stelselmatigheid brengt de stelselmatige dader een groot onveiligheidsgevoel, maatschappelijke schade en overlast teweeg. Zoals hierboven al aangegeven, is om deze reden besloten om een maatregel in het leven te roepen, die zich concentreert op deze groep delinquenten.

Het College van procureurs-generaal heeft in een aanwijzing de definitie van de stelselmatige dader geformuleerd. Deze definitie is opgenomen in de "Richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige zeer actieve veelplegers" (Richtlijn 2007R006). In de richtlijn worden de volgende definities gehanteerd:

- Een "veelpleger" is een persoon van 18 jaar of ouder die in zijn gehele criminele verleden meer dan 10 processen verbaal tegen zich zag opge maakt, waarvan ten minste 1 in het peiljaar.
- Een "zeer actieve veelpleger" is een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van 5 jaren - waarvan het peiljaar het laatste jaar vormt - meer dan 10 processen verbaal tegen zich zag opge maakt, waarvan ten minste 1 in het peiljaar.
- Een "stelselmatige dader" is een zeer actieve veelpleger die verdacht wordt van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, die in de vijf jaren voorafgaand aan het gepleegde feit ten minste drie maal wegens een misdrijf onherroepelijk is veroordeeld tot een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende straf of maatregel dan wel een taakstraf, die ook ten uitvoer zijn gelegd. Deze personen kunnen in aanmerking komen voor toepassing van de maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (i.e. op hen kan de ISD-maatregel opgelegd worden).

De definitie van de veelpleger die het Regionaal Veiligheidshuis Maas &

Leijgraaf hanteert, is dezelfde als de definitie die het OM gebruikt.

De laatste groep daders vormt de doelgroep van de ISD-maatregel. De definitie van de Richtlijn volgt de definitie die de wet geeft aan de groep daders die de ISD-maatregel opgelegd kunnen krijgen. Door de stelselmatigheid van de criminele activiteiten zorgt deze groep daders voor grote maatschappelijke onrust en overlast.

Onder paragraaf 3.3 zal de wettelijke definitie verder aan bod komen.

3.2 Doelstelling van de maatregel

De schade en overlast, en het gevoel van onveiligheid dat het stelselmatig delicten plegen met zich meebrengt, was een ongewenste gang van zaken, waartegen maatregelen genomen moesten worden. In de Memorie van Toelichting wordt geopend met de zin:

"Het onderhavige wetsvoorstel strekt tot een meer effectieve aanpak van de stelselmatige daders die de veiligheid van personen en goederen in de openbare ruimte in gevaar brengen."

Volgens de Memorie van Toelichting neemt de stelselmatige dader een groot deel van de misdrijven voor zijn rekening. Door de stelselmatigheid waarmee hij deze misdrijven pleegt, veroorzaakt hij veel overlast, schade en een onveiligheidsgevoel in de samenleving. De ISD-maatregel strekt ertoe om de recidive terug te dringen, en de stelselmatigheid van degene die ISD krijgt opgelegd te doorbreken, door hem de behandeling aan te bieden die hij nodig heeft. De ISD-maatregel kenmerkt zich derhalve door een persoonsgerichte aanpak. Bij oplegging van de ISD-maatregel wordt ook de persoon van de verdachte in aanmerking genomen (bv. levenspatroon, criminele verleden), niet alleen het feit waarvoor hij berecht wordt.

De doelstelling van de ISD-maatregel staat in artikel 38m lid 2 van het Wetboek van Strafrecht (SR). In lid 2 staat:

"De maatregel strekt tot beveiliging van de maatschappij en de beëindiging van de recidive van de verdachte."

Enerzijds strekt de maatregel dus tot beveiliging van de maatschappij, door de veelplegende verdachte langer uit de maatschappij te houden, zodat hij/zij geen overlast kan veroorzaken. Anderzijds heeft de maatregel tot doel om het recidivepatroon van de verdachte te doorbreken. Bij de doelgroep van de ISD-maatregel bestaat er een patroon van korte opsluiting, gevolgd door invrijheidsstelling, waardoor de ex-gedetineerde zich weer schuldig maakt aan een vergrijp, waarop weer aanhouding volgt, enz. Dit zo valt te lezen in de memorie van toelichting. De ISD-maatregel heeft tot doel om dit patroon te doorbreken, door de verdachte in de inrichting waar hij geplaatst wordt te beïnvloeden door middel van gedragsinterventie.

In lid 3 is de secundaire doelstelling van de ISD-maatregel opgenomen. In dit lid staat:

"Indien de verdachte verslaafd is dan wel ten aanzien van hem andere

specifieke problemen bestaan waarmee het plegen van strafbare feiten samenhangt, strekt de maatregel er mede toe een bijdrage te leveren aan de oplossing van zijn verslavingsproblematiek dan wel andere problematiek."

Ter beveiliging van de maatschappij, en het terugdringen van de recidive wordt ernaar gestreefd om behalve de stelselmatige dader buiten de maatschappij te houden, de problematiek op te lossen, die zijn recidive gedrag veroorzaken. Tachtig procent van de zeer actieve veelplegers zijn verslaafd (aan harddrugs, alcohol en/of gokken). Onder hen zijn er ook stelselmatige daders die kampen met psychiatrische problemen. Door deze problematiek blijven zij in hun recidivepatroon.

ISD moet gezien worden als een ultimum remedium. Dat wil zeggen dat de maatregel toegepast kan worden als "laatste middel", die pas in beeld komt als er al eerdere behandelingen hebben plaatsgevonden, die niet het gewenste effect hebben gehad op het gedrag van de verdachte. Dit blijkt uit de volgende passage uit een memorie van toelichting die minister van Justitie Donner op 2 juni 2004 naar de Eerste kamer heeft gezonden⁵ :

"Daarbij moet goed worden bedacht dat de ISD evenals de huidige SOV ultimum remedium is. Zij komt pas in beeld, als eerdere interventies als vrijheidsstraffen en drangmodaliteiten zijn benut, maar geen soelaas hebben gebracht."

3.3 Oplegging van de maatregel

3.3.1 Het basisartikel

De maatregel richt zich op meerderjarige, zeer actieve veelplegers. Om in aanmerking te komen voor de ISD-maatregel, moet er aan drie voorwaarden zijn voldaan. Deze voorwaarden zijn opgesomd in artikel 38m lid 1 SR. Deze voorwaarden zijn:

- Het feit waarvoor de verdachte berecht wordt, betreft een vergrijp waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan.

In artikel 67 lid 1 sub b van het Wetboek van Strafvordering zijn deze misdrijven opgesomd. De gedachte is dat als er voor een misdrijf voorlopige hechtenis is toegestaan, de ernst van het misdrijf oplegging van de ISD-maatregel rechtvaardigt.

- In de vijf jaar voorafgaand aan het begane misdrijf moet de verdachte ten minste drie keer onherroepelijk zijn veroordeeld tot een vrijheidsontnemende straf of maatregel, een vrijheidsbepalende maatregel of een taakstraf, en moet het misdrijf begaan zijn na tenuitvoerlegging van deze sancties.

In de vijf jaar voor de veroordeling van het misdrijf moet de verdachte al drie keer eerder een straf zijn opgelegd, en deze straffen moeten geheel ten uitvoer zijn gelegd. Als aan deze

⁵ Kamerstukken I 2003/04, 28 980, nr. D, p. 9.

voorwaarde is voldaan, wijst dit op stelselmatig daderschap, niet alleen door de frequentie van de vergrijpen waaraan de dader zich schuldig heeft gemaakt, maar ook omdat blijkt dat eerder opgelegde straffen geen positief effect hebben gehad op het criminele gedrag.

- De veiligheid van personen en goederen de oplegging van de maatregel vereist.

Ten slotte moet de veiligheid van personen en goederen oplegging van de maatregel vereisen. Hierbij moet worden gedacht aan de overlast die de verdachte kan veroorzaken, gezien de feiten die hij heeft begaan. Deze voorwaarde sluit aan bij de primaire doelstelling. De dader moet zich schuldig hebben gemaakt aan delicten die voor veel overlast in de samenleving zorgen, zoals (openlijke) geweld, mishandeling, straatroof, winkeldiefstal, en vernieling.

3.3.2 Advies

Uit artikel 38m lid 4 SR volgt dat de rechter alleen tot oplegging van de maatregel kan overgaan, als aan hem een goed gemotiveerd en ondertekend advies is overlegd over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de maatregel. Immers, zonder dit rapport heeft de rechter geen inzicht in de gronden om verdachte de ISD-maatregel op te leggen, of het te volgen traject.

Oplegging van de ISD-maatregel dient om de maatschappij te beveiligen door de verdachte van zijn vrijheid te beroven. De rechter moet altijd een afweging maken tussen de belangen van de maatschappij en de belangen van de verdachte. Zonder de rapportage beschikt de rechter niet over voldoende informatie om een goede afweging te kunnen maken.

Dit advies wordt opgesteld met behulp van het RISc-instrument (Risico Inschatting Schalen). Dit instrument is ontwikkeld in het kader van het beleidsprogramma "Terugdringen Recidive" van het ministerie van Justitie. Door middel van de RISc kunnen de factoren in kaart worden gebracht, die ten grondslag liggen aan het criminele gedrag van betrokkene, maar ook de mate waarin het gedrag beïnvloedbaar is en welk behandelingstraject hiervoor nodig is. Door deze voorlichtingsrapportage komt de rechter meer te weten over de persoon van de verdachte, zijn recidiverisico en de stappen die genomen zullen worden om hem van zijn recidive gedrag af te helpen.

3.3.3 Vordering OM

Naast de rapportage van de reclassering, geldt ook dat de rechter pas kan overgaan tot oplegging van de ISD-maatregel, als dit wordt gevorderd door het OM. Dit vereiste is opgenomen in artikel 38m lid 1 SR, waarin staat dat de oplegging van de ISD-maatregel op vordering van het OM gebeurt.

Naast de vereisten van artikel 38m lid 1, zal het OM alleen de maatregel vorderen indien:

1. er genoeg capaciteit voor de tenuitvoerlegging beschikbaar is;

Voor de ISD-maatregel is beperkte, en geleidelijk beschikbaar komende capaciteit gepland. Conform de wens van de wetgever dient te worden afgezien van een vordering indien de maatregel niet

ten uitvoer kan worden gelegd (er is bijvoorbeeld helemaal geen capaciteit), of als het hoogst onwaarschijnlijk is dat deze binnen een redelijke termijn geëxecuteerd kan worden (de beschikbare capaciteit is zodanig bezet dat het niet mogelijk is om binnen een termijn van drie maanden te beginnen met de tenuitvoerlegging). Hierbij is wel van belang te weten, dat de ISD-capaciteit beschikbaar is voor het arrondissement (en niet bijvoorbeeld voor een stad): feitelijk zal de capaciteit vooral voor de problematiek van grote(re) steden worden benut, omdat zich daar de veelplegersproblematiek concentreert, maar dit laat onverlet dat ook een stelselmatige dader die daarbuiten woont of daarbuiten crimineel actief is voor een ISD-maatregel in aanmerking kan komen. Indien in eerste aanleg de ISD-maatregel is gevorderd, wordt dit in beginsel ook in hoger beroep gedaan, ongeacht de vraag of capaciteit voorhanden is.

2. de stelselmatige dader in voorlopige hechtenis is gesteld en deze niet is geschorst of opgeheven;

ISD is alleen mogelijk na aanhouding voor een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Die wordt ook vanwege het herhalingsgevaar gevorderd en zal normaal gesproken ook worden bevolen.

3. er ten aanzien van de stelselmatige dader géén of ten hoogste vier maanden aan onherroepelijke vonnissen open staan;

Als er meer dan vier maanden open staan, dient er een gevangenisstraf te worden gevorderd waarbij de nog openstaande straf aansluitend wordt geëxecuteerd. Pas bij een volgende gelegenheid kan dan de mogelijkheid van ISD aan de orde komen. Als er openstaande straffen zijn van minder dan vier maanden, kan ISD gevorderd worden en geldt de procedure zoals die in de Handleiding werkwijze meerderjarige zeer actieve veelplegers is beschreven.

4. de stelselmatige dader niet als een 'criminele illegaal' te typeren is;

Bij criminelen die zonder verblijfsvergunning (dus illegaal) in Nederland verblijven, zal de inspanning niet moeten liggen op (kostbare) insluiting in een Nederlandse penitentiaire inrichting maar gericht moeten zijn op uitzetting (na detentie).

5. de stelselmatige dader geen psychiatrische contra-indicatie heeft, als bedoeld in artikel 39 WvSr.

Indien er bij de verdachte sprake is van een stoornis in zijn geestvermogens die een opname in een inrichting van de geestelijke gezondheidszorg rechtvaardigt, zal daar naar moeten worden gestreefd.

6. aannemelijk is dat de rechter een ISD-maatregel zal bevelen voor

de duur van tenminste één jaar⁶.

3.3.4 Weigering tot meewerking aan rapportage

Natuurlijk kan het voorkomen dat een verdachte weigert om mee te werken aan de rapportage, die de rechtbank nodig heeft voor oplegging van de ISD-maatregel. Dit betekent niet, dat de rechtbank de maatregel dan niet op kan leggen. In lid 5 van artikel 38m staat:

"Het vierde lid blijft buiten toepassing indien de verdachte weigert medewerking te verlenen aan het onderzoek dat ten behoeve van het advies moet worden verricht. Voor zover mogelijk wordt over de reden van de weigering advies opgemaakt. De rechter doet zich zo veel mogelijk een ander advies of rapport dat hem over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de maatregel kan voorlichten en aan de totstandkoming waarvan de verdachte wel bereid is om medewerking te verlenen, overleggen."

Het vierde lid, waar dit artikel naar verwijst, verplicht de rechter om een advies over het recidive gedrag van de verdachte in te winnen, alvorens de ISD-maatregel op te leggen. Bovenstaand lid stelt dat deze verplichting niet geldt, als de verdachte niet meewerkt aan het opstellen van de rapportage. Oplegging van de maatregel zou afhankelijk zijn van de toestemming van de verdachte, terwijl de maatregel als primair doel heeft om de maatschappij te beveiligen.

Toch moet in dat geval de persoonsgerichtheid van de maatregel niet geheel buiten beschouwing worden gelaten. Allereerst moet de reden van de weigering vast worden gesteld. Verder blijkt uit de derde volzin dat de rechter zich moet laten informeren door rapportages die eerder over de verdachte zijn gemaakt, waaraan hij wel medewerking heeft verleend.

3.3.5 Combinatie ISD en vrijheidsstraf

Over de vraag of een stelselmatige dader een vrijheidsstraf opgelegd kan krijgen, als hij ook de ISD-maatregel krijgt opgelegd, is de wet niet duidelijk. Minister Donner heeft hier het volgende over gezegd⁷:

"Ik ontraad de aanneming van dit amendement, want ook bij de SOV-maatregel is die combinatie niet voorzien. Dat is ook logisch, want qua toepassing vallen deze maatregelen over elkaar heen. De motivering van de maatregel is er niet in gelegen dat deze bovenop de celstraf komt, meer in plaats daarvan".

Deze vraag is ook aan de orde gekomen in de rechtspraak. De Hoge Raad heeft in een arrest van 21 maart 2006⁸ gesteld dat de maatregel niet bestemd is om tegelijk met een vrijheidsstraf op te leggen. De Hoge Raad sloot zich aan bij minister Donner, en verwijst in dit arrest naar

⁶ Bron: Richtlijn 2007R006

⁷ kamerstukken II 2003/04, 28980, nr. 13, p. 25.

⁸ HR 21 maart 2006, LJN AV1161

bovenstaand citaat. Volgens het arrest wijst het opleggen van een ISD-maatregel, gecombineerd met een vrijheidsstraf op een verkeerde rechtsopvatting.

3.3.6 Voorwaardelijke ISD

Bij oplegging van de ISD-maatregel biedt artikel 38p SR de rechtbank de mogelijkheid om een voorwaardelijke ISD-maatregel op te leggen. Hierbij wordt de maatregel onder voorwaarden niet ten uitvoer gelegd. Het kan dan gaan om de algemene voorwaarde die gesteld wordt bij voorwaardelijke straffen (binnen een bepaalde periode geen strafbare feiten meer plegen), maar er kunnen ook andere voorwaarden aan verbonden worden. De voorwaarden die de rechter stelt, strekken ter bescherming van de veiligheid van personen of goederen, aldus lid 4. Zo kan de rechtbank als voorwaarde opleggen dat de stelselmatige dader zich intramuraal of ambulante laat behandelen (lid 5). De veroordeelde moet wel akkoord gaan met de behandeling. Het OM houdt toezicht op naleving van de voorwaarden (lid 8).

De rechter kan hiervoor kiezen als aannemelijk is dat de ISD-behandeling beperkt effect zal hebben op de veroordeelde, omdat deze ongemotiveerd en/of niet beïnvloedbaar is. Voor een ongemotiveerde of niet beïnvloedbare dader zal "kale detentie" het gevolg zijn (meer hierover in de paragraaf *de behandeling*). Oplegging van de voorwaardelijke ISD-maatregel dient om deze kale detentie te voorkomen, maar om toch een positieve bijdrage te leveren aan de problematiek van de veroordeelde.

Een andere situatie waarin de rechter zou kunnen overgaan tot oplegging van voorwaardelijke oplegging van de ISD-maatregel, is als blijkt dat de stelselmatige dader bereid is om aan zijn problemen te worden geholpen, en zich te laten begeleiden door de reclassering. Een dergelijke beslissing nam de rechtbank Zutphen⁹. In casu voldeed de verdachte aan de wettelijke voorwaarden, zodat de verdachte aangemerkt kon worden als een stelselmatige dader. De verdachte was bereid medewerking te verlenen aan een ambulante behandeling van de reclassering. Ook gaf hij aan van zijn drugsprobleem af te willen. Doordat er nog niet eerder sprake was geweest van hulpverlening van bv. de reclassering, en omdat de verdachte zelf aangaf zijn gedrag te willen wijzigen, oordeelde de rechtbank dat de verdachte nog een laatste kans verdiende. Om deze reden werd de maatregel voorwaardelijk opgelegd.

3.3.7 De zeer actieve veelpleger

Een verdachte kan voldoen aan de definitie voor een zeer actieve veelpleger, maar toch kan het onmogelijk of ongewenst zijn om de ISD-maatregel op te leggen. In Richtlijn 2007R006 is opgenomen welke mogelijkheden het OM heeft bij een veelpleger, waarbij de ISD-maatregel niet kan worden opgelegd. Als een dergelijke verdachte wel voldoet aan de definitie die geldt voor de zeer actieve veelpleger, kunnen er hogere vrijheidsstraffen worden gevorderd dan gebruikelijk is voor het delict, waaraan de verdachte zich schuldig heeft gemaakt. In de richtlijn valt hierover het volgende te lezen:

“Bij stelselmatige daders, dus degenen die aan de wettelijke eisen voor ISD

⁹ Rb Zutphen 18 juli 2008, LJN BD7539.

voldoen, kan:

- ten hoogste 3 maanden onvoorwaardelijke vrijheidsstraf worden gevorderd (tenzij de puntentelling van Bos/Polaris¹⁰ hoger uitkomt) indien sprake is van lichtere feiten (i.e. bedreiging, winkeldiefstal, fietsdiefstal, zakkenrollerij / kasgreep, lichte mishandeling of eventueel andere feiten met minder dan 10 basispunten in Bos/Polaris).
- ten hoogste 6 maanden onvoorwaardelijke vrijheidsstraf worden gevorderd bij zwaardere feiten (inbraak, autokraak, autodiefstal, openlijke geweldpleging en eventueel andere feiten met meer dan 10 basispunten).

Bij overige zeer actieve veelplegers - dus wel 10 pv's de afgelopen 5 jaar, maar niet driemaal veroordeeld - kan:

- een eis van ten hoogste 1½ maand (6 weken) onvoorwaardelijke vrijheidsstraf worden gevorderd (tenzij de puntentelling van Bos/Polaris hoger uitkomt)."

3.4 Duur van de maatregel

In artikel 38n lid 1 SR is de maximumduur van de maatregel vastgelegd. De ISD-maatregel kan voor ten hoogste twee jaren worden opgelegd. In lid 2 van dit artikel staat dat de rechter bij het bepalen van de duur rekening kan houden met de tijd dat de veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van de uitspraak in verzekering of in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht.

Uit richtlijn 2007R006 volgt dat het OM in beginsel ISD voor de maximale duur van twee jaar zal vorderen. Als uit feiten en omstandigheden aannemelijk is dat het recidivegevaar in een aanmerkelijk kortere termijn dan twee jaar zal afnemen, kan ze de maatregel voor een kortere periode vorderen. Van een dergelijke omstandigheid is sprake als er uit de rapportages en/of geschiedenis blijkt van een aflopende criminele loopbaan van de verdachte.

3.5 De plaats van tenuitvoerlegging

Degene die de ISD-maatregel krijgt opgelegd, wordt overgebracht naar een inrichting voor stelselmatige daders. Dit is een inrichting voor personen aan wie een maatregel is opgelegd, als bedoeld in artikel 38m SR, het artikel dat de ISD-maatregel regelt. De inrichting voor de stelselmatige dader is geregeld in artikel 10a van de Penitentiaire beginselenwet (PBW). De inrichting, waarin de veroordeelde zal worden geplaatst, is ingevolge artikel 38o SR een "door onze Minister van Justitie aangewezen inrichting voor stelselmatige daders". Het kan hierbij gaan om een gevangenis, of een huis van bewaring (artikel 9 lid 1 PBW). Hierdoor kan het voorkomen dat de ISD-veroordeelden terechtkomen in een gewone gevangenis of een huis van bewaring.

Er zijn in totaal zeven locaties waar de ISD-maatregel ten uitvoer wordt gelegd. Deze locaties zijn:

- PI (Penitentiaire Inrichting) Amsterdam

¹⁰ Bos/Polaris is een computerprogramma dat het OM gebruikt om de strafeis te bepalen voor de zg. "veelvoorkomende criminaliteit".

- PI Rijnmond
- PI Wolvenplein
- JI (Justitiële Inrichting) Vught
- PI Grittenborgh
- PI Haaglanden
- PI Zwolle

Er wordt naar gestreefd om de ISD'ers zoveel mogelijk in hun eigen regio te detineren¹¹. De veelplegers die door het veiligheidshuis in Oss behandeld worden, worden gedetineerd in de JI Vught.

3.6 De behandeling

Binnen de groep stelselmatige daders kunnen er grofweg twee groepen worden onderscheiden:

- gemotiveerde en beïnvloedbare daders;
- daders die niet gemotiveerd of niet beïnvloedbaar zijn;

Binnen de ISD-inrichting zullen ISD'ers een behandeling krijgen, als zij in staat en bereid zijn om aan het programma deel te nemen (artikel 44j van de Penitentiaire maatregel [PM]). Een programma is een pakket van activiteiten en gedragsinterventies, gericht op de re-integratie van de stelselmatige dader en het verhelpen van de problematiek waar de recidivist onder gebukt gaat. Is de veroordeelde niet gemotiveerd, dan zal de ISD voor deze veroordeelde slechts bestaan uit het basisregime.

Nadat de ISD'er in de inrichting is geplaatst, wordt er binnen vier weken een verblijfsplan opgesteld (artikel 18a PBW), waarin in ieder geval een diagnose van de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de veroordeelde wordt opgenomen, en een individueel begeleidingsplan (artikel 44i PBW). Dit plan wordt opgesteld op basis van de RISC-rapportage en het advies van de reclassering. De behandeling die volgt, nadat de veroordeelde is overgebracht naar de ISD-inrichting, is afhankelijk van de veroordeelde zelf. Hieronder zullen de drie "soorten" veelplegers worden beschreven, en de behandeling die zij zullen krijgen.

3.6.1 Niet gemotiveerd en niet beïnvloedbaar

Deze groep ISD'ers zullen geen programma aangeboden krijgen. Dat wil zeggen dat zij geen gedragsinterventies zullen ondergaan tijdens de detentie, indien zij ongemotiveerd blijven tijdens hun verblijf in de ISD-inrichting. Deze vorm van ISD wordt ook wel "kale detentie" genoemd. Tijdens de detentie zal geprobeerd worden deze mensen alsnog te motiveren voor deelname aan een programma. De reden dat zij zijn veroordeeld tot ISD, is gelegen in het feit dat zij alsnog door middel van gedragsinterventies kunnen worden beïnvloed.

Deze ISD'ers volgen alleen het zogenaamde basisregime. Het basisprogramma zal bestaan uit het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van:

¹¹ Kamerstukken II 2002/03, 28 980, nr.5, p. 10.

- zelfzorg en hygiëne;
- arbeid;
- scholing;
- besteding van vrije tijd;
- sociale omgang.

3.6.2 Gemotiveerd en beïnvloedbaar

De gedetineerde krijgt een programma aangeboden, als aannemelijk is, dat hij in staat en bereid is om aan het betreffende programma deel te nemen (artikel 44j lid 1 PBW). Dit programma zal gericht zijn op resocialisatie en het doorbreken van het recidivepatroon van de ISD'er.

Voor de gedetineerde die een programma krijgt aangeboden, wordt door de directeur van de inrichting een trajectcoördinator aangewezen (artikel 44k PM). Deze trajectcoördinator heeft tot taak om de gedetineerde te begeleiden, erop toe te zien dat de veroordeelde zich aan het programma houdt. Ook moet hij de directeur van de inrichting over de voortgang rapporteren en communiceren met de betrokken instanties die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het programma.

3.6.3 Extramurale fase

Het ISD regime kent ook een extramurale fase. Deze fase vindt, zoals het woord al zegt, buiten de inrichting plaats. Deze fase volgt direct op de intramurale fase (de fase die binnen de inrichting wordt doorgebracht). Dit is een groot verschil met de SOV-maatregel, waarbij er na de intramurale fase eerst een halfopen fase¹² plaatsvindt, voordat de extramurale fase aanvangt.

In artikel 44d lid 3 PM is geregeld dat deze extramurale fase tot de mogelijkheden behoort. De verantwoordelijkheden die aan deze laatste fase verbonden zijn, zijn geregeld in artikel 44e. Volgens lid 1 draagt de directeur van de penitentiaire inrichting de algemene verantwoordelijkheid voor de tenuitvoerlegging van de extramurale fase. Volgens lid 2 is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor de uitvoering van de laatste fase.

In artikel 44d staat dat de laatste fase buiten de inrichting *kan* plaatsvinden. Het is dus niet zo dat er per definitie een extramurale fase plaats zal vinden. De factoren die in aanmerking worden genomen bij deze beslissing staan in artikel 44l lid 2. Deze zijn:

1. Het verloop van de tenuitvoerlegging, waaronder het gedrag van betrokkene, het nakomen van afspraken en zijn gemotiveerdheid;
2. het gevaar voor recidive;
3. de mate waarin hij in staat zal zijn de met de grotere vrijheid

¹² In de halfopen fase wordt de verslaafde geleidelijk aan een dagritme aangeleerd ten behoeve van de resocialisatie. Overdag werkt hij, en s'avonds keert hij terug naar de inrichting voor een gesprek en om te overnachten. Door te werken ontwikkelt hij plichtbesef en verantwoordelijkheidsgevoel. Om de resocialisatie geleidelijk te laten verlopen, wordt hij s'avonds opgevangen in de inrichting, waar hij eventueel een gesprek kan hebben over de moeilijkheden die hij die dag heeft ondervonden.

gepaard gaande verantwoordelijkheid te dragen.

Er is geen tijdstip vastgesteld waarop de detentiefase stopt en de extramurale fase begint. Wanneer besloten zal worden om de extramurale fase te laten beginnen, is gelegen aan het gedrag en de motivatie van de ISD'er.

Deze fase is erop gericht om iemand te laten resocialiseren. Wat de ISD'er geleerd heeft in de intramurale fase, wordt nu in de praktijk gebracht. Dit kan zijn door middel van begeleid wonen, verblijf in een verslavingskliniek of andere ambulante voorzieningen.

Ingevolge artikel 43 lid 3 Penitentiaire beginselenwet kan de directeur beslissen om gedetineerden, wanneer dat in het belang van hun sociale verzorging en/of hulpverlening noodzakelijk is, naar een daartoe bestemde instelling over te plaatsen. Dit kan een verslavingskliniek of een psychiatrisch ziekenhuis zijn. Dit gebeurt doorgaans met personen die verslaafd zijn en/of psychiatrische problematiek hebben. Deze ISD'ers zijn doorgaans niet geschikt voor gedragsinterventies, en zullen in de extramurale fase overgeplaatst worden naar een instelling die gespecialiseerd is in de betreffende problematiek.

3.6.4 Tussentijdse beoordeling

De rechtbank kan bepalen dat tijdens de tenuitvoerlegging wordt geoordeeld over de noodzaak van voortzetting van de maatregel (artikel 38s SR). De rechtbank kan uit eigen beweging (ambtshalve) bepalen dat er een tussentijdse beoordeling zal plaatsvinden, maar er kan ook op vordering van het OM of van de (raadsman van de) verdachte een tussentijdse toetsing plaatsvinden. Dit besluit kan genomen worden tijdens de oplegging van de maatregel, of daarna. Bij de tussentijdse beoordeling kan de rechter beoordelen dat voortzetting van de maatregel niet langer noodzakelijk is. Als dit het geval is, zal de maatregel worden beëindigd op een door de rechter te bepalen tijdstip (lid 3).

4. Het proces van ISD

Voordat een aangehouden verdachte de ISD-maatregel opgelegd kan krijgen, moeten er door verschillende instanties verschillende handelingen worden uitgevoerd. Om het proces goed te laten verlopen, is het belangrijk dat deze verschillende instanties afspraken met elkaar maken over de taakverdeling. Naar deze samenwerking wordt ook wel verwezen als de ketensamenwerking. Hieronder zal geschetst worden hoe deze ketensamenwerking leidt tot oplegging van de ISD-maatregel.

4.1 De politie

De politie staat aan het begin van het proces. Het proces begint met de aanhouding van de verdachte. De politie maakt gebruik van het HKS. HKS staat voor Dienst Herkenningssysteem. In dit registratiesysteem worden personen geregistreerd die zich schuldig hebben gemaakt aan een misdrijf, en hierdoor in aanraking zijn geweest met de politie.

Middels de HKS kan worden achterhaald of er tegen een aangehouden verdachte de afgelopen vijf jaren meer dan 10 keer proces/verbaal is opgemaakt. Is dat het geval, dan wordt de verdachte aangemerkt als een 'zeer actieve veelpleger'. Voldoen aan de definitie van zeer actieve veelpleger betekent overigens niet dat de verdachte valt onder de doelgroep van de ISD-maatregel. Deze zeer actieve veelpleger komt in aanmerking voor bijzondere strafvorderlijke maatregelen, volgens de ISD Handleiding van het OM. Hierdoor wordt de zeer actieve veelpleger opgenomen op de zogenaamde veelplegerslijst. De veelplegerslijst wordt samengesteld aan de hand van het gedrag van de betrokkene ten aanzien van eerdere vergrijpen en interventies. Aan de hand van de landelijk geldende definitie voor stelselmatige daders kunnen potentiële ISD'ers worden onderscheiden.

Deze informatie zal dan systematisch beschikbaar moeten zijn in de vorm van een 'persoonsdossier'. Dit dossier zal aangevuld worden met informatie die de andere ketenpartners hebben over de verdachte. In het veelplegersoverleg komen de verschillende partners bij elkaar, en overleggen zij de beschikbare informatie, teneinde een volledig dossier op te stellen. Dit dossier zal bij de rechter komen via het OM, en door middel van dit dossier zal de rechter zich laten informeren over de persoon van de verdachte, alvorens hij ISD uitspreekt. Het gebruik van een dergelijk dossier, waarin persoonlijke informatie is opgenomen, sluit aan bij de persoonsgerichte aanpak die kenmerkend is voor de ISD-maatregel. Als er een verdachte wordt aangehouden voor een vergrijp, waarvoor voorlopige hechtenis openstaat, wordt hij in verzekering gesteld, als hij een veelpleger blijkt te zijn. De politie brengt de reclassering op de hoogte van de inverzekeringstelling van de verdachte.

De politie stelt ook het OM op de hoogte van de aanhouding van de zeer actieve veelpleger. Er gelden geen (landelijke) voorschriften over de wijze waarop deze bekendmaking moet geschieden.

4.2 Lokaal casusoverleg

In het casusoverleg bespreken verschillende ketenpartners (betrokken

instanties die deelnemen in de ketenaanpak) de veelplegers. In dit casuoverleg wordt enerzijds informatie uitgewisseld door de ketenpartners, en anderzijds wordt de aanpak besproken, die nodig is voor de betreffende veelpleger.

Bij het veelplegersoverleg nemen de volgende ketenpartners deel aan het casuoverleg:

- OM (voorzitter);
- politie (bureau veelplegers);
- de reclassering
- het GGz;
- de gemeente.

Er worden er uit de lijst van veelplegers die de politie heeft opgesteld, twintig veelplegers geselecteerd die het meeste vergrijpen hebben gepleegd. De ketenpartners zullen afspraken maken met elkaar over te volgen aanpak, en welke partner welke actie onderneemt (bv. de reclassering zal een RISC-rapport opstellen). Omdat het accent bij de ISD-maatregel ligt op de persoonsgerichte aanpak, worden er bij het casuoverleg ook gegevens uitgewisseld die betrekking hebben op de persoon van de veelpleger, zoals zijn behandelingshistorie.

4.3 De reclassering

De taak van de reclassering bestaat uit het inschatten van het recidivegevaar en de factoren die ten grondslag liggen aan het criminele gedrag van de betrokkene. Van deze bevindingen zullen rapportages worden opgesteld, die vervolgens overhandigd zullen worden aan het OM.

Een van die rapportages is de vroeghulrapportage. Dit rapport wordt opgesteld binnen een dag nadat betrokkene in verzekering is gesteld. Dit rapport zal vervolgens overlegd worden aan de officier van justitie. Tijdens het bezoek dat aan de verdachte wordt afgelegd zal de medewerker van de reclassering ook een "informed consent" formulier laten ondertekenen. Als dat gebeurd is, kunnen gegevens van de GGD of GGZ-instellingen worden geraadpleegd.

In het vroeghulrapport zal worden aangegeven waarom de ISD wordt geadviseerd. Indien er mogelijk sprake is van een psychiatrische stoornis, zal ook worden weergegeven waarom de medewerker een psychiatrische stoornis vermoedt, en of zij nader onderzoek door de FPD (Forensische Psychiatrische Dienst) nodig acht.

Er zal door de reclassering ook op verzoek van het OM een voorlichtingsrapportage op worden gesteld aan de hand van de RISC-richtlijnen. Dit rapport zal opgesteld worden bij aanvang van de preventieve hechtenis. In deze rapportage zal uiteen worden gezet welke factoren ten grondslag liggen aan zijn recidive gedrag (de zogenaamde criminogene factoren). Ook wordt er een advies over het te volgen traject voor gedragsbeïnvloeding in het rapport opgenomen. Op grond hiervan kan het recidive risico in worden geschat, en welke behandeling noodzakelijk is om te voorkomen dat betrokkene terugvalt in zijn criminele gedrag. Zo adviseert de reclassering in dit rapport of en zo ja welke gedragsinterventies nodig zijn tijdens de uitvoering van de maatregel. De

reclassering zal er ook zorg voor dragen dat het rapport terechtkomt bij het OM.

4.4 Het OM

In het Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf woont een gerechtssecretaris het veelplegersoverleg binnen het veiligheidshuis bij. Zo komt een verdachte als veelpleger onder de aandacht bij het OM. De taak van het OM is om vervolgens zijn documentatie te raadplegen.

Zoals reeds in hoofdstuk 3 aan de orde kwam, kan de ISD-maatregel alleen opgelegd worden als het OM deze maatregel vordert. Voordat deze maatregel gevorderd kan worden, moet het OM zeker stellen dat voldaan wordt aan de voorwaarden uit richtlijn 2007R006 (genoeg capaciteit, voorlopige hechtenis, geen openstaande vonnissen, geen illegale vreemdeling, psychiatrische contra-indicatie en aannemelijk dat de rechter ten minste een jaar ISD oplegt, zie ook onder 3.3.3). Hiervoor zal het OM de documentatie raadplegen die er over de verdachte beschikbaar is.

Ook draagt het OM er zorg voor dat het vonnis bij de penitentiaire inrichting wordt aangeleverd.

4.5 Zittende magistratuur

De zittende magistratuur wijst de vordering van het OM af, of legt de maatregel op. Alvorens het OM de maatregel vordert, moet zij nagaan of er aan de vereisten wordt voldaan voor het vorderen van de maatregel. Deze vorderingen zijn vastgesteld in richtlijn 2007R006. Ter zitting moet de rechter de vordering van de ISD toetsen aan de vereisten van artikel 38m SR. In het vonnis/arrest moet duidelijk terugkomen dat de rechter in zijn beslissing rekening heeft gehouden met deze eisen. Dit blijkt uit de volgende passage van een arrest van de Hoge Raad¹³:

“De rechter die de in art. 38m Sr bedoelde maatregel oplegt, zal in de motivering van zijn beslissing ervan blijf dienen te geven zich ervan te hebben vergewist dat aan alle in die bepaling gestelde voorwaarden is voldaan. Meer in het bijzonder zal hij met zoveel woorden tot uitdrukking dienen te brengen dat de voorwaarden als bedoeld in het eerste lid onder 2° en 3° zijn vervuld.”

De rechter die de maatregel oplegt, zal niet alleen de vordering tot ISD moeten toetsen aan de wettelijke voorwaarden. De wetgever had met de invoering van de maatregel een persoonsgerichte aanpak voor ogen. In lijn met deze persoonsgerichte aanpak zal de rechter ook de persoon van de verdachte in aanmerking moeten nemen. Wanneer aan de wettelijke voorwaarden wordt voldaan, maar desondanks de maatregel niet wenselijk is, of naar verwachting geen resocialisatie tot resultaat zal hebben, kan de rechter op grond hiervan de maatregel niet opleggen. Uit de documentatie die er bestaat over de verdachte kan hij dergelijke gegevens afleiden. Dit zijn bijvoorbeeld rapporten die reeds eerder over de verdachte zijn opgesteld.

In het volgende hoofdstuk zal er verder worden ingegaan op de

¹³ HR, 14 november 2006, LJN AY 8975

overwegingen die de rechtspraak gebruikt.

5. De ISD-maatregel in de rechtspraak

Hiervoor is behandeld wat de wettelijke voorwaarden zijn voor oplegging van de ISD-maatregel. Er is behandeld wat de wet zegt over het opleggen van de ISD-maatregel, en wanneer oplegging wel en niet is toegestaan. In dit hoofdstuk wordt de ISD-maatregel in de rechtspraak behandeld. In de eerste paragraaf zal uiteen worden gezet hoe vaak de ISD maatregel vorig jaar is opgelegd om een beeld te geven hoe vaak de maatregel op wordt gelegd. Daarna zullen er rechterlijke uitspraken aan de orde komen, om een beter inzicht te krijgen in de overwegingen die ten grondslag liggen aan uitspraken waarbij de ISD-maatregel werd opgelegd of afgewezen.

5.1 Wat wijzen de statistieken uit?

Uit cijfers van het OM komt naar voren dat er in het jaar 2008 21 veelplegers in de regio Brabant-Noord (in deze regio vallen Oss en Den Bosch) waren aangemeld voor ISD. Aan twaalf van de 21 is in dat jaar ISD opgelegd. Zeven van hen hebben de ISD-maatregel niet opgelegd gekregen. Een van hen kreeg de maatregel voorwaardelijk opgelegd en een was nog niet op zitting verschenen. Van de veelplegers die in 2008 zijn aangemeld, heeft dus ruim de helft ISD opgelegd gekregen.

In datzelfde jaar waren er in de regio Brabant Zuid-Oost 36 veelplegers aangemeld voor de ISD. Van deze 36 veelplegers kregen er achttien ISD opgelegd. Dertien van hen kregen de maatregel niet opgelegd. Een van hen kreeg de maatregel voorwaardelijk opgelegd, en drie van hen waren niet op de zitting verschenen. Daarnaast was er een zaak gevoegd. Ook in de regio Brabant Zuid-Oost heeft ruim de helft van de aangemelde veelplegers de ISD-maatregel opgelegd gekregen.

Uit de cijfers blijkt dat er wel degelijk een groot verschil is tussen het aantal veelplegers dat worden aangebracht voor ISD, en het aantal dat daadwerkelijk ISD op krijgt gelegd. Hoe komt dit? Welke overwegingen liggen ten grondslag aan het opleggen van de maatregel, en waarom wijst de rechter vordering tot oplegging van de maatregel af? In de volgende paragraaf zal hierop verder worden ingegaan.

5.2 Een aantal rechterlijke uitspraken

5.2.1 Beveiliging van de maatschappij

De primaire doelstelling van de ISD-maatregel is de beveiliging van de maatschappij tegen de overlast en onveiligheid die stelselmatige daders veroorzaken. Deze gedachte weerklinkt in de rechtspraak.

Het arrest van het Gerechtshof 's-Hertogenbosch kwam reeds ter sprake in paragraaf 3.3.4. In dit arrest weigerde de verdachte mee te werken aan een RISC-rapportage. Desondanks legde het Hof ISD op, aangezien de vergrijpen waaraan de verdachte zich schuldig heeft gemaakt in verband stonden met zijn verslavingsproblematiek. Omdat de ISD-maatregel een positieve bijdrage zou leveren aan de verslavingsproblematiek van de verdachte, en daarmee aan het recidivegedrag van de verdachte, werd

besloten de ISD-maatregel toch op te leggen.

In een vonnis van de rechtbank Haarlem¹⁴ is de ISD-maatregel opgelegd aan een verdachte waarbij eerdere behandelingen gefaald hebben. De verdachte vermijdt iedere vorm van zorg, en een vrijwillige behandeling blijkt tevergeefs te zijn. Verder valt de verdachte volgens de RISC-maatstaven in een hoge categorie van veelplegers. In de rapportage wordt aangeraden de verdachte in een omgeving te behandelen, waaraan hij zich niet kan onttrekken en meer gemotiveerd raakt. De rechtbank neemt dit advies over, en spreekt hierbij uit dat er na acht maanden een tussentijdse beoordeling zal plaatsvinden.

In een vonnis van de rechtbank 's-Hertogenbosch¹⁵ zijn er een aantal rapportages opgemaakt waarin wordt geadviseerd om de verdachte ISD op te leggen. Verdachte gaat gebukt onder verslavingsproblematiek, en deze verslavingen houden hem in het recidive patroon, zo blijkt uit de rapportages. Gezien de geschiedenis van vergeefse behandelingen wordt een gedwongen, structurele omgeving geadviseerd. De verdachte weigert om zich vrijwillig te laten behandelen. Toch gaat de rechtbank mee met de adviezen en legt de ISD op. In de motivering valt te lezen:

“De rechtbank is van oordeel dat de maatregel tot plaatsing van verdachte in een inrichting voor stelselmatige daders derhalve van groot belang is, zowel voor de maatschappij als voor verdachte zelf, nu de maatregel er mede toe strekt een bijdrage te leveren aan de oplossing van de verslavingsproblematiek van een verdachte. De omstandigheid dat verdachte zich niet op vrijwillige basis wil laten behandelen doet hieraan niet af”.

In de twee bovenstaande vonnissen oordeelde de rechtbank ondanks de weigering van de verdachte dat het belang van de samenleving prevaleert boven het belang van de verdachte. De ongemotiveerde verdachte wordt de maatregel opgelegd, met het oog op het feit dat de verdachte gemotiveerd zal worden tijdens zijn detentie om alsnog aan een programma deel te nemen. Ook komt de ultimatum remedium gedachte duidelijk naar voren. De verdachte moet reeds eerdere behandelingen hebben doorlopen, voordat de ISD-maatregel zal worden opgelegd.

In een recent arrest van het gerechtshof te 's-Gravenhage¹⁶ komt deze gedachte nog eens duidelijk naar voren. In dit arrest werd de ISD-maatregel opgelegd, ondanks onwil van de verdachte. Veelzeggend is de volgende passage:

“De verdachte heeft ter terechtzitting in hoger beroep verklaard dat hij geen hulp nodig heeft van de reclassering en dat hij liever dood gaat dan dat hij om hulp vraagt. Het hof is zich ervan bewust dat deze instelling van de verdachte niet de meest gunstige uitgangspositie oplevert om aan het ISD-programma te beginnen. Anderzijds behoeft een initiële afwezigheid van motivatie, zeker bij een deskundige aanpak, geen onoverkomelijk beletsel te zijn.”

¹⁴ Rb Haarlem 6 oktober 2006, LJN AZ 2975

¹⁵ Rb 's-Hertogenbosch 19 december 2007, LJN BC 0426

¹⁶ Hof 's-Gravenhage, 9 februari 2009, LJN BH 2380

De verdachte weigert uitdrukkelijk iedere vorm van hulp. Het gerechtshof is van oordeel dat dit geen beletsel vormt voor het opleggen van de maatregel. De ISD-maatregel wordt opgelegd aan verdachte, omdat hij herhaaldelijk zorgt voor veel overlast en schade. Deze overlast en schade die hij veroorzaakt, wordt zwaarwegender geacht dan het persoonlijke belang van de verdachte.

Dit wil niet zeggen dat veiligheid van personen en goederen altijd oplegging van de maatregel rechtvaardigt. Er zijn eveneens rechterlijke uitspraken waarin de belangen van de verdachte zwaarder wegen dan de belangen van de maatschappij. Dit heeft geleid tot niet-oplegging van de maatregel.

In een uitspraak van de rechtbank Rotterdam¹⁷ werd de vordering tot oplegging van de ISD-maatregel afgewezen. Weliswaar werd er voldaan aan de wettelijke voorwaarden in artikel 38m lid 1 SR, en was de rechtbank van mening dat er ernstig rekening mee gehouden moest worden dat verdachte terug zou vallen in zijn recidive gedrag. Ook was de rechtbank van mening dat de veiligheid van goederen oplegging van de ISD-maatregel zou rechtvaardigen. Maar voordat de rechtbank over zou gaan tot het opleggen van een ingrijpende maatregel als de ISD-maatregel, zou ze eerst beter voorgelicht willen zijn over de achtergrondproblematiek en diverse gedragskenmerken van de verdachte. Gezien de persoonsgerichte aanpak van de ISD-maatregel is deze informatie van belang voor een goede beoordeling van de zaak, zo oordeelt de rechtbank.

Ook is het volgens de rechtbank noodzakelijk om meer inzicht te krijgen in de behandelingsgeschiedenis van de verdachte, omdat de ISD-maatregel gezien moet worden als een ultimum remedium.

Echter, de verdachte weigert mee te werken aan een RISC-rapport, en in het dossier van de verdachte zijn geen aanknopingspunten te vinden waaraan conclusies kunnen worden verbonden over zijn persoonlijke omstandigheden. De conclusie van de rechtbank is derhalve dat er te weinig gegevens zijn over de verdachte en zijn persoonlijke omstandigheden, en dat er ook geen persoonsgerichte aanpak kan plaatsvinden.

De verdachte zit al geruime tijd in voorlopige hechtenis, en om die reden acht de rechtbank het onredelijk om de zaak nog langer aan te houden om het dossier aan te vullen met de benodigde gegevens. De vordering voor oplegging van ISD wordt derhalve afgewezen.

In een ander vonnis van de rechtbank in Rotterdam¹⁸ is eveneens niet meegegaan met de vordering van de officier van justitie, die oplegging van de ISD-maatregel vorderde. Er werd voldaan aan de wettelijke vereisten, zoals gesteld in artikel 38m lid 1 SR. Toch heeft de rechter besloten dat oplegging van de ISD-maatregel niet de passende reactie is.

De reden hiervoor is dat volgens artikel 38m lid 2 SR de maatregel in beginsel strekt tot beveiliging van de maatschappij en tot beëindiging van de recidive van de verdachte. Uit de voorlichtingsrapportage, die er van de verdachte is opgemaakt, blijkt dat er sprake is van een zeer lage intelligentie, middelengebruik en een psychiatrische stoornis. Verder blijkt uit de behandelingsgeschiedenis van de verdachte dat deze al vele malen een behandeling heeft doorlopen, zonder succes. Vrijwillige opname blijkt geen optie te zijn, en verdachte laten opnemen biedt ook geen soelaas. De

¹⁷ Rb Rotterdam, 14 april 2005, LJN AT 4465

¹⁸ Rb Rotterdam, 15 september 2006, LJN AZ 0465

oplegging van de ISD-maatregel is het enige middel om de recidive van de verdachte te verminderen, zo werd er gedacht.

Toch heeft de rechter besloten de ISD-maatregel niet op te leggen. De ISD-maatregel is bedoeld om het patroon van recidive te doorbreken. Gezien de behandelingsgeschiedenis van de verdachte valt niet te voorzien dat de verdachte zal resocialiseren, zo beredeneerde de rechter. Plaatsing in een ISD-inrichting zou er zelfs toe leiden dat de verdachte alleen wordt opgesloten en geen programma zal volgen, omdat hij niet beïnvloedbaar blijkt te zijn. Het doel van de maatregel, resocialisatie van de betrokkene zou daarmee niet gediend zijn. In dit vonnis werd een vrijheidsstraf van drie weken uitgesproken.

5.2.2 Proportionaliteit

Zoals uit de vorige paragraaf bleek, komt het voor dat de ISD-maatregel wordt opgelegd aan verdachten die zich niet willen laten behandelen. Deze ongemotiveerde verdachten wacht dan een sobere detentie, wat in feite niet veel verschilt met een reguliere vrijheidsstraf.

ISD kan opgelegd worden als de verdachte zich meerdere malen schuldig heeft gemaakt aan een bepaald delict. Behalve dat het om een delict moet gaan waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan, staat de oplegging van ISD los van het gepleegde delict. Wanneer de verdachte terecht staat voor diefstal van een tube tandpasta, kan de ISD-maatregel gevorderd worden, als hij aan de wettelijke vereisten voldoet. Dit zou erop neerkomen dat een verdachte voor een gering strafbaar feit twee jaar van zijn vrijheid wordt beroofd. In verschillende zaken is deze stand van zaken als verweer aangevoerd als disproportioneel.

De verweren op grond van de proportionaliteit ten spijt, uit de Memorie van toelichting kan opgemaakt worden dat een dergelijk verweer geen toereikend verweer is tegen de ISD-maatregel. In de Memorie van toelichting valt namelijk het volgende te lezen:

“Een langere vrijheidsbeneming is aanvaardbaar en te rechtvaardigen door de ernst van het verschijnsel van stelselmatig daderschap, gekenmerkt door de frequentie, de hardnekkigheid en de intensiteit van het criminele gedrag dat grote onveiligheid in de samenleving teweegbrengt en voelbaar maakt, de noodzaak tot preventie van deze criminaliteit en de grotere mogelijkheden bij een langere vrijheidsbeneming tot doorbreking van een stelselmatig tot criminaliteit leidend gedrags- en levenspatroon.”

De wetgever zag het stelselmatige daderschap en de schade en onveiligheid die dit met zich meebrengt, als een rechtvaardiging voor de twee jaar durende vrijheidsberoving. Op deze overweging zou een verweer op de proportionaliteit dan ook stranden.

Dit kwam naar voren in een arrest van het gerechtshof in Leeuwarden¹⁹. Het Hof merkte op dat een dergelijk bezwaar zich zou richten “tegen de innerlijke waarde van deze wet in formele zin”. Het is niet aan de rechter om een oordeel van deze aard te vellen, maar aan de wetgever. Op grond hiervan verwerpt het hof het verweer.

¹⁹ Hof Leeuwarden, 22 november 2005, LJN AU 6624

In een ander arrest²⁰ heeft hetzelfde gerechtshof de ISD-maatregel afgewezen, omdat zij oplegging van de maatregel niet proportioneel achtte. In casu stond de verdachte terecht voor twee woninginbraken. Verder was deze verdachte reeds veertien jaar verslaafd aan harddrugs, en pleegde al tien jaar veelvuldig strafbare feiten. Toch overwoog het hof het volgende:

“Het hof is van oordeel dat gelet op de aard en het aantal van de bewezenverklarde feiten oplegging van een dergelijke ingrijpende maatregel in het onderhavige geval niet is aangewezen.”

In dit arrest werd geoordeeld dat oplegging uit hoofde van de proportionaliteit niet paste, ondanks het recidive gedrag en het drugsgebruik van verdachte.

In 2008 heeft de rechtbank Zutphen²¹ wel de ISD-maatregel opgelegd. De verdachte werd ten laste gelegd dat hij een broodje zou hebben weggenomen. Kennelijk was de rechtbank van mening dat ISD voor dit vergrijp niet disproportioneel is.

5.2.3 RISc en behandelplan

In hoofdstuk 3 kwam het arrest van 26 maart 2006 van de Hoge Raad reeds ter sprake. Hierin werd bepaald dat niet kan worden gesteld dat bij ontbreken van de RISc-rapportage nimmer oplegging van de maatregel kan volgen.

In 2005 heeft de rechtbank Leeuwarden²² vordering tot oplegging van de ISD-maatregel afgewezen. Weliswaar voldeed de verdachte aan de wettelijke voorwaarden die gelden voor oplegging van de maatregel, zij motiveert dat het voorlichtingsrapport waar de officier van justitie zich op beroept geen rapport is die naar de richtlijnen van het RISc is opgemaakt. Ook is er geen op hem toegesneden behandeltraject ontwikkeld. De rechtbank acht het aannemelijk dat de straf niet in het teken zal komen te staan van behandeling. Oplegging van de maatregel zou op grond hiervan niet gerechtvaardigd zijn.

De rechtbank Groningen²³ heeft in datzelfde jaar eveneens een vordering tot oplegging van de maatregel afgewezen, omdat er geen concreet behandelplan aanwezig was. De verdachte voldeed aan de voorwaarden voor oplegging van de maatregel zoals deze in artikel 38m lid 1 zijn opgenomen.

Door het ontbreken van het behandelplan kon de verdachte zich niet of onvoldoende voorbereiden op de vraag of hij aan het programma zal meewerken, zo motiveerde de rechtbank. Voor de motivatie van de verdachte zou het van belang zijn om zoveel mogelijk zicht te hebben over hoe het programma eruit zal zien. De ISD-maatregel werd hierdoor niet opgelegd.

²⁰ Hof Leeuwarden, 28 december 2005, NbSr 2006, 23

²¹ Rb Zutphen, 15 juli 2008, LJN BD 7404

²² Rb Leeuwarden, 19 mei 2005, LJN AT 9522

²³ Rb Groningen, 1 november 2005, LJN AU 5628

Het gerechtshof Leeuwarden²⁴ kwam kort daarop tot oplegging van de ISD-maatregel, waarbij ze een andere opvatting naar voren bracht. Over de verdachte was er geen rapportage opgemaakt naar de RISC richtlijnen. Ook bestond er geen concreet behandelplan. In het arrest valt te lezen:

“De tekst van artikel 38m, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, luidt, voor zover hier van belang: De rechter legt de maatregel slechts op, nadat hij een met redenen omkleed, gedagtekend en ondertekend advies over de wenselijkheid of noodzakelijkheid van de maatregel heeft doen overleggen. Uit de wettekst, noch uit de toelichting daarop volgt dat de RISC-rapportage aan de rechter dient te worden overgelegd en dat het advies omtrent de ISD-maatregel een concreet behandelplan dient in te houden.”

“Evenmin blijkt uit de wet en de wetsgeschiedenis dat het noodzakelijk is dat het advies een in concreto uitgewerkt behandelprogramma inhoudt. De wetsgeschiedenis geeft geen steun aan de opvatting dat de verdachte zich voldoende moet kunnen voorbereiden op de vraag of hij aan het programma kan meewerken. De bereidheid tot medewerking van verdachte wordt weliswaar genoemd in de laatste volzin van artikel 38m, vijfde lid, doch deze heeft betrekking op de medewerking van de verdachte aan een onderzoek dat ten behoeve van de advisering van de rechter moet worden verricht.”

Het Hof oordeelt dat het ontbreken van een RISC-rapportage en een concreet behandelplan niet aan oplegging van de maatregel in de weg staat. In casu is er namelijk wel sprake van een advies waaruit het criminele verleden en de criminogene factoren van de verdachte kunnen worden opgemaakt. Het advies dient wel langs de lijnen van de RISC opgemaakt te worden en controleerbaar te zijn. In casu is er sprake van een dergelijk advies.

Toch werd op 14 februari 2006, ook door het gerechtshof Leeuwarden²⁵, geoordeeld dat er voor oplegging van de maatregel wel degelijk een behandelingsplan nodig is. Er was voldaan aan de formele vereisten die gelden voor een stelselmatige dader. Toch was er in het voorlichtingsrapport niet aangegeven welk programma de verdachte zou volgen in het ISD-regime. Het Hof oordeelde hierover als volgt:

“Bij het opleggen van de maatregel is het naar het oordeel van het hof voor het bepalen van de duur en eventuele tussentijdse toetsingsmomenten noodzakelijk te weten of een maatregel zonder dan wel met programma voor ogen staat en wat de inhoud van dat eventuele programma zou zijn. Een maatregel zonder programma is in dit geval naar het oordeel van het hof niet aan de orde omdat verdachte heeft aangegeven gemotiveerd te zijn om aan gedragsverandering te werken.”

De verdachte was in casu gemotiveerd om behandeld te worden. Desondanks wees het Hof de ISD-maatregel af, omdat er geen programma beschikbaar was. Kale detentie zou niet aan de orde zijn, doordat hij gemotiveerd is. In dit vonnis oordeelt het Hof dat het ontbreken van een behandelplan wel een bezwaar vormt voor oplegging van de maatregel.

²⁴ Hof Leeuwarden 22 november 2005, LJN AU 6624

²⁵ Hof Leeuwarden 14 februari 2006, LJN AV1871

Op 21 maart 2006 daarentegen heeft de Hoge Raad²⁶ in een arrest de opvatting uitgesproken, dat een RISC-rapportage niet verplicht is voor oplegging van de ISD-maatregel. De Hoge Raad oordeelde:

“Het lijkt mij echter een brug te ver om te stellen dat bij gebreke van een RISC rapportage nimmer oplegging van de ISD-maatregel kan volgen.”

In deze arresten wordt duidelijk dat ondanks weigering tot medewerking van de verdachte, toch tot oplegging van de ISD-maatregel kan worden overgegaan en welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen. De rechter zal de persoon van de verdachte in overweging nemen, en de kans op recidive. Dit zal hij afleiden uit eerdere rapportages of, zoals uit het arrest blijkt, uit gedragingen van de verdachte en de problematiek die aan zijn criminele gedrag ten grondslag liggen.

Ook blijkt uit het arrest dat de doelstelling in het oog wordt gehouden, en of de doelstelling oplegging van de ISD-maatregel rechtvaardigt. Als hier sprake van is, staat de weigering van de verdachte, en daarmee het ontbreken van de RISC-rapportage, niet aan oplegging van de maatregel in de weg.

Door het Hof in Arnhem²⁷ is op 13 april een ander standpunt ingenomen. In de motivering van dit vonnis valt te lezen:

“Anders dan door de verdediging is aangevoerd is voor de oplegging van de ISD-maatregel geen concreet behandelplan noodzakelijk.”

Ten slotte heeft de Hoge Raad op 13 maart 2007 hierover als volgt geoordeeld:

“Verder kan noch aan de wet, noch aan de geciteerde passages uit de wetsgeschiedenis of aan de conclusie van mijn ambtgenoot in de zaak berecht bij HR 21 maart 2006, LJN AV 1161, worden ontleend dat het advies een behandelplan moet omvatten. Dat lijkt mij zelfs niet gemakkelijk te verenigen met het uitgangspunt dat de ISD ook in een "sobere variant" kan worden toegepast bijvoorbeeld ingeval de betrokkene weigert mee te werken aan de rapportage of de in het vooruitzicht gestelde behandeling afwijst. Voorts heeft de wetgever ook rekening gehouden met de mogelijkheid dat pas tijdens de tenuitvoerlegging van de ISD de nodige motivatie voor het volgen van een programma ontstaat.”

Uit deze passage blijkt dat de Hoge Raad oordeelt dat er voor oplegging van de ISD-maatregel geen behandelplan vereist is. Het is, zo oordeelt de Hoge Raad, niet de bedoeling van de wetgever geweest om bij oplegging van de maatregel een behandelplan klaar te hebben.

Toch is er in maart 2007 door het Hof²⁸ een vordering tot oplegging van de ISD-maatregel afgewezen, omdat er geen behandelplan beschikbaar was. De verdachte had geweigerd mee te werken aan een RISC-rapportage. Door deze weigering, en de mededeling ter zitting, dat hij niet zou meewerken aan de ISD-maatregel zou neerkomen op een langdurige detentie zonder zorg of begeleiding, zo oordeelde het Hof. Hierdoor zou

²⁶ HR, 21 maart 2006, LJN AV1161

²⁷ Hof Arnhem 13 april 2006, zaaknr. 21-000087-06

²⁸ Hof Amsterdam 21 februari 2007, zaaknr. 23/004496-06

oplegging van de maatregel geen passende maatregel zijn.

5.3 Wat komt er naar voren uit deze uitspraken?

Uit bovenstaande paragrafen blijkt dat er over verschillende onderwerpen van de ISD-maatregel vragen ontstaan. Rechters oordelen hier verschillend over, zoals blijkt uit de uitspraken. Ten aanzien van de afweging tussen de belangen van de verdachte en de samenleving, proportionaliteit en het aanwezig moeten zijn van een RISc-rapportage en/of behandelplan wordt verschillend geoordeeld, zo blijkt.

Niet alleen per arrondissement, maar ook lijkt het erop dat er binnen eenzelfde instantie verschil van benadering is. Zo bleek dat er binnen het Hof Leeuwarden op het gebied van RISc verschillen in uitspraak te vinden zijn (vgl. AU6624 en AV1871). Ook over de proportionaliteit van de maatregel lijken de meningen onder de rechters verdeeld.

6. Kritiek op de ISD-maatregel

Op de ISD-maatregel is geen onomstreden maatregel. Sinds de invoering zijn er in de literatuur en vanuit onderzoeksrapporten bedenkingen geuit over de maatregel. In dit hoofdstuk zal de uiteen worden gezet welke kritische kanttekeningen er geplaatst zijn bij de ISD-maatregel.

6.1 Proportionaliteit

Een veelgehoord bezwaar tegen de ISD-maatregel is de (dis)proportionaliteit. Een belangrijk beginsel van ons strafrecht is het feit dat de straf die iemand krijgt in verhouding moet staan met de ernst van het vergrijp dat hij heeft gepleegd.

Met de ISD-maatregel daarentegen kan een verdachte voor een klein vergrijp voor twee jaar van zijn vrijheid worden beroofd. Wanneer de verdachte ongemotiveerd is, en hem dus kale detentie wacht, is er weinig verschil meer met een reguliere vrijheidsstraf. Het enige verschil zal zijn dat de ISD'er gemotiveerd wordt tot het volgen van een programma. Dat zou er dus op neerkomen dat een verdachte voor een klein vergrijp kale opsluiting van twee jaar zou krijgen. Aangezien de ISD'er dan niet zal worden geholpen met zijn problematiek, zal de enige rechtvaardiging voor de opsluiting beveiliging van de maatschappij zijn.

Voorals rechters zien dit als een groot bezwaar, en als een reden om de ISD-maatregel af te wijzen. Uit de jurisprudentie (zie hoofdstuk 5) en uit een artikel van Lünemann²⁹ blijkt dat veel rechters behandeling van de veelpleger minstens zo belangrijk vinden dan beveiliging van de maatschappij.

In een interview³⁰ van PSY³¹ met vice-president van de rechtbank Utrecht Rosa Jansen geeft zij te kennen dat ze niets ziet in het uit de samenleving weren van veelplegers, wanneer behandeling van de verdachte onzeker is. Ze stelt dat een kenmerk van een maatregel is dat de gedetineerde geholpen wordt aan zijn problematiek. Nu de insteek van de ISD-maatregel is dat de verdachte uit de maatschappij wordt geweerd, lijkt de maatregel meer op een straf. "Boze tongen beweren dat de maatregel nu meer lijkt op een opruimmatregel", stelt zij. Ook stelt ze dat ze als rechter geen zicht heeft op de invulling van de ISD-maatregel, dus dat het voor rechters onzeker is of de verdachte ook daadwerkelijk behandeld wordt. Ze vindt deze onzekerheid een ernstige situatie.

In hoofdstuk 5 kwam naar voren dat er binnen de rechtspraak verschil van opvatting heerst over het belang van de ISD-maatregel, omdat in een uitspraak het ontbreken van een behandelpunten wordt gezien als een reden om de ISD-maatregel niet op te leggen, terwijl in een andere uitspraak in hetzelfde geval de maatregel wel is opgelegd.

Deze verschillen in opvattingen met betrekking tot de RISc-rapportage

²⁹ Lünemann, *Met de blik van de rechter; juridische overwegingen aangaande de ISD-maatregel*, blz. 106 – 117.

³⁰ R. Jansen, 'Kale opsluiting is niet de oplossing' (interview), PSY 2005-18, p. 18-22

³¹ PSY is een tijdschrift over de geestelijke gezondheidszorg.

komen doordat rechters van mening verschillen over een belang van een dergelijk rapport. Dit komt ook naar voren in een artikel van Lünemann. Zij heeft jurisprudentie onderzocht en verschillende rechters geïnterviewd, en uit deze interviews kwam naar voren dat de meeste van deze geïnterviewde rechters gedragsbeïnvloeding door middel van gedragsinterventies zien als een belangrijk doel van de ISD-maatregel. Hierdoor komt het voor dat deze rechters de ISD-maatregel niet op zullen leggen omdat er valt te verwachten dat er niet aan dit doel zal worden voldaan, maar alleen kale detentie zal volgen. Dit terwijl andere rechters de beveiliging van de maatschappij zien als primaire doelstelling, waarvan behandeling “maar” een onderdeel is.

Dit komt ook naar voren uit het rapport *“De tenuitvoerlegging van sancties: maatwerk door de rechter?”* van september 2008³². In dit rapport valt te lezen dat veel rechters terughoudend zijn met oplegging van de ISD-maatregel, als niet duidelijk is welke behandeling de verdachte zal volgen tijdens zijn detentie. Een rechter heeft zelfs het volgende gezegd:

“Het is duidelijk een maatregel om bij stelselmatige daders gedragsverandering te bewerkstelligen. En ga je dat zuiver en alleen gebruiken om de maatschappij twee jaar te beschermen, dan vind ik dat een oneigenlijk gebruik en ook te duur in plaats van gewoon afstraffen.”

Ook in het boek *“Terugkeer in de samenleving”*³³ valt te lezen dat de auteur van het betreffende artikel, Martin Moerings³⁴, uit informele berichten heeft vernomen dat rechters zo hun bezwaren hebben om daders van betrekkelijk geringe delicten voor twee jaar uit de samenleving te verwijderen, zeker als het opsluiting “*sans phrase*” (kale detentie) betreft.

6.2 Behandeling

Een ander punt van kritiek ten aanzien van de ISD-maatregel heeft betrekking op de gebrekkige behandeling in de ISD-inrichting.

Zo viel er op 13 januari 2006 op de site van het Nederlands Juridisch Dagblad een artikel te lezen met als titel *“Niet meewerken veroordeelde aan ISD-maatregel ook te wijten aan justitie”*. Het artikel schreef over een uitspraak van de rechtbank Zwolle³⁵ van 22 november 2005. Deze zaak betrof een tussentijdse beoordeling. In casu was er vanaf het moment dat de ISD-oplegging onherroepelijk is geworden op 4 oktober 2005 geen concrete invulling gegeven aan de uitvoering van de ISD-maatregel. De ISD'er zat in een regime dat overeenkomt met een reguliere vrijheidsstraf. Ter zitting bleek ook uit verklaringen van deskundigen dat hier op korte termijn ook geen uitzicht op bestond. De rechtbank oordeelde dat dit te wijten was aan het feit dat er ten tijde van de oplegging van de ISD geen concreet behandelplan voorhanden was. Verder oordeelde ze dat, hoewel de verdachte vanaf het moment van oplegging zijn behandeling heeft gefrustreerd, gezien het tijdsverloop van de zaak dit niet alleen aan de

³² Boonen, Beijer, Franken & Kelk, *“De tenuitvoerlegging van sancties: maatwerk door de rechter?”*, 2008.

³³ Y Buruma, P.C. Vegter, J.P. Balkema, J.P.S. Fiselier 2005, p. 153.

³⁴ Prof. dr. mr. L.M. Moerings is hoogleraar penologie aan de universiteit van Leiden, en heeft als expertises criminologie, penitentiair recht, zeden en gevangeniswezen.

³⁵ Rb Zwolle 20 december 2005, LJN AU9604.

verdachte kan worden toegerekend, maar ook aan justitie. De maatregel werd derhalve beëindigd.

In een uitzending van VPRO-radioprogramma 'Argos'³⁶ van 24 maart 2006 is er kritiek geuit op de ISD-maatregel. In het programma werd onder andere Mr. M.C. van Linde³⁷ aan het woord gelaten, een advocaat in Groningen. Hij vertelt dat hij ziet dat veelplegers die worden veroordeeld tot de ISD-maatregel weliswaar mee willen werken, maar dit niet kunnen, omdat de toereikende programma's ontbreken. Er is geen sprake van op de persoon toegesneden programma's. Deze bewering komt overeen met de uitspraak van de rechtbank Zwolle, die stelde dat het niet meewerken van de verdachte in de betreffende zaak ook te wijten was aan justitie. Ook werd er in deze uitzending aandacht besteed aan het feit dat veel rechters kritisch staan tegenover de primaire doelstelling van de maatregel, namelijk beveiliging van de maatschappij. Hierbij werd afdelingshoofd reclassering Drenthe van Verslavingszorg Noord Nederland Joep de Bree aan het woord gelaten. Hij liet weten dat hij ziet dat steeds meer rechters in het noorden en het oosten van het land steeds kritischer worden ten aanzien van het opleggen van een twee jaar lange opsluiting voor relatief licht vergrijp. Zij willen er zeker van zijn dat de verdachte ook geholpen zal worden aan zijn problematiek.

Bovendien liet De Bree weten dat hij in de PI Zwolle veel ISD'ers uit de randstad (met name Amsterdam) ziet die de ISD kregen opgelegd op gronden die in "zijn" arrondissement hadden geleid tot afwijzing van de vordering tot oplegging van de maatregel. Deze "rechtsongelijkheid" vindt De Bree, mijns inziens terecht, een hele ongewenste situatie. Hij ziet de bereidheid van de rechters groeien om zich kritisch uit te laten tegenover de ISD-maatregel. Deze houding lijkt zich niet langer tot het noorden en het oosten te beperken. In het vorige hoofdstuk is de rechtsongelijkheid reeds genoemd.

Een ander punt van kritiek werd in de uitzending geleverd door Gedragsdeskundige D. Hoekstra van de Forensisch Psychiatrische Dienst (FPD) in Almelo. Hij vergelijkt de ISD-maatregel met een huis zonder dak en verwarming, maar waar de bewoners maar alvast in moeten wonen. Hiermee doelt hij op de voorzieningen die ontbreken. Op papier, zo stelt hij, ziet het er goed uit. Zo zou er een psychiater aanwezig moeten zijn die de boel regelt en coördineert, maar in de praktijk blijkt deze psychiater er niet te zijn. Hij zegt dat de ISD-maatregel er in theorie heel goed uitziet, maar dat het in de praktijk neerkomt op puur opsluiten van de verdachte en daarna maar verder zien.

Bij oplegging tot de ISD-maatregel kunnen rechters een tussentijdse beoordeling opleggen, waarbij zij kunnen beoordelen of de behandeling nog wenselijk geacht wordt. In dit verband is een uitspraak van de rechtbank Zutphen³⁸ van 6 januari 2006 veelzeggend. In casu had de ISD'er zelf om de tussentijdse beoordeling verzocht. De ISD'er kreeg op 5 april de ISD-maatregel opgelegd. Toen was hij gemotiveerd om aan de gedragsinterventies deel te nemen. Maar ten tijde van de zaak heeft de

³⁶ Argos is een radioprogramma van de VPRO waarin achtergronden van nieuwsfeiten worden onderzocht.

³⁷ M.C. van Linde is advocaat in Groningen en betrokken geweest bij een groot aantal ISD-zaken.

³⁸ Rb Zutphen 6 januari 2006, LJN AV1037

gedetineerde geen programma doorlopen, en slechts kale detentie ondergaan. Een voorlopig verblijfsplan ontbrak nog. Volgens de rechtbank viel niet te verwachten dat er snelle en wezenlijke verbetering hierin zou komen. De rechtbank sprak zelfs over een gebrek aan de voorzieningen, mensen en middelen. De rechtbank oordeelde dat de ISD-maatregel onmiddellijk zou worden beëindigd, en verzocht om verdere justitiële rapportage.

Ook op 8 mei 2006 verscheen er op de website van het juridisch dagblad een artikel over de ISD-maatregel met als titel *“Opnieuw gebrek aan daadkracht uitvoering ISD-maatregel, rechter: men draait in kringetjes rond”*. Dit artikel behandelt wederom een zaak³⁹ waarin een tussentijdse toetsing plaatsvond. In casu was er niet alleen onvoldoende actie ondernomen door de PI Zwolle, waar de betreffende ISD'er gedetineerd was. Ook was er nog niet duidelijk wanneer het concrete behandelplan afgerond zou zijn.

Ook merkte de rechtbank op dat 'dat de personen die volgens de verklaringen ter zitting bij voormelde advisering betrokken waren geen specifieke deskundigheid op psychiatrisch c.q. psychologisch gebied hadden. De trajectbegeleider van de PI Zwolle die de directeur adviseert heeft een opleiding op mbo-niveau, zo verklaarde hij desgevraagd ter zitting.' Ten slotte concludeerde de rechter nog: *“Met het voorlopig advies van de psycholoog om een verslavingsarts te raadplegen lijkt het erop, dat in een kringetje wordt rondgedraaid”*.

In een rapport van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming⁴⁰ van april 2007 wordt in de conclusies genoemd dat er onduidelijkheid is over de taakverdeling. Verder ontbreken er *“regimaire voorzieningen en detentiemodaliteiten voor verschillend geaarde subgroepen”*. Ook wordt opgemerkt dat door onduidelijke taakverdeling veel ISD'ers lange tijd in het basisregime zitten, doordat er geen behandelplan opgesteld is, en geen toereikende programma's (kunnen) worden aangeboden. In het rapport staat hierover dat de huidige programma's samenhang en continuïteit missen, omdat er sprake is van een gefragmenteerd aanbod van interventies. Hierdoor, en ook doordat de aangeboden interventies niet lang duren lijkt het erop dat er geen duurzame gedragsverandering bereikt kan worden. Dit is in het nadeel van de ISD'er. Deze krijgt hierdoor namelijk weinig kansen om zich te ontwikkelen.

In een procesevaluatie van oktober 2008 wordt dezelfde problematiek waargenomen. Ten aanzien van de intramurale fase wordt waargenomen dat het behandelplan vrij lang op zich laat wachten, of helemaal niet wordt opgesteld. Een ISD'er vertelde dat hij uiteindelijk bijna een jaar in het basisregime heeft gezeten:

“Pas na drie maanden kwam er iemand om met mij een verblijfsplan te maken. Toen gebeurde er weer bijna een half jaar niets. Daarom heb ik een tussentijdse toetsing aangevraagd. Toen kwam er pas actie en werd ik overgeplaatst.”

³⁹ Rb utrecht 3 mei 2006, LJN AW8982

⁴⁰ Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, *Advies De Inrichting voor Stelselmatige Daders* (onderzoeksrapport), Den Haag: 2007

In het rapport wordt dit toegeschreven aan de personele capaciteit.

6.3 Overhaast ingevoerd

Een ander kritiek punt ten aanzien van de ISD-maatregel is gelegen in het feit dat deze te overhaast zou zijn ingevoerd. Dit komt naar voren in het rapport van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming. Er zou eind 2004 een procesevaluatie en in 2006 een effectevaluatie zijn voor de SOV-maatregel. Voordat deze evaluaties zijn afgewacht, is de doelgroep voor deze SOV-maatregel verruimd en is de SOV-maatregel opgegaan in de ISD-maatregel.

Door deze snelle invoering hebben inrichtingen nauwelijks tijd gehad om de maatregel in de bedrijfsvoering te integreren. Dit heeft ertoe geleid dat de uitgangspunten en doelstellingen van de ISD-maatregel bij het uitvoerende personeel en bij de externe partners niet altijd duidelijk zijn. *“Op de werkvloer bestaat er een gebrek aan (inzicht in de) taakverdeling tussen de verschillende functionarissen, zoals trajectbegeleiders gevangeniswezen, m.m.d.-ers en reclassering”*, aldus het onderzoeksrapport.

Hierboven kwam reeds het interview met de Utrechtse rechter Rosa Jansen aan bod. In dit interview laat zij ook desgevraagd weten dat zij sterk het idee heeft dat invoering van de maatregel “haastwerk” was.

6.4 Kritische houding

Uit dit hoofdstuk volgt dat er drie zaken zijn bij de ISD-maatregel die voor verbetering vatbaar zijn. Zo zou de ISD-maatregel overhaast zijn ingevoerd. Hierdoor is er een onduidelijke taakverdeling binnen de uitvoerende fase van de ISD-maatregel. Verder blijkt dat er onder rechters verdeeldheid bestaat over de doelstelling van de maatregel. Er zijn rechters die de primaire doelstelling voldoende vinden voor het opleggen van de maatregel, maar veel rechters zien het bijdragen aan de problematiek van de veelpleger (de secundaire doelstelling) als een minstens zo belangrijke voorwaarde voor oplegging. Het lijkt erop dat steeds meer rechters zich een kritische houding ten aanzien van de maatregel aanmeten. Dit leidt ertoe dat zij terughoudend zullen zijn bij het opleggen van de maatregel als niet voldoende uit de rapportage blijkt welke behandeling de verdachte te wachten zal staan.

Een andere reden voor rechters om terughoudend te zijn tegenover oplegging van de ISD-maatregel, is het feit dat nazorg in bepaalde gevallen niet van de grond komt. Uit een aantal artikelen en een aantal verklaringen van deskundigen in een radioprogramma van Argos blijkt dat de ISD-maatregel in een tussentijdse beoordeling wordt gestopt, omdat de behandeling niet in gang is gezet.

7. De betrokken instanties

In het voorgaande hoofdstuk is uiteen gezet welke knelpunten er volgens de literatuur en eerdere onderzoeksrapporten zijn. In dit hoofdstuk zullen de resultaten van de gehouden interviews beschreven worden, om te achterhalen of de instanties die betrokken zijn bij de ISD-maatregel verbeterpunten kunnen noemen. Er is een interview gehouden met medewerkers van het OM, een medewerker van de reclassering, een rechter, een (voormalig) veelplegerscoördinator van de politie en het Hoofd Terugdringen Recidive, een penitentiaire inrichting waar onder andere ISD'ers worden overplaatst. In deze interviews is hen naar een aantal aspecten van de ISD-maatregel gevraagd, om zo knel -en verbeterpunten van de ISD-maatregel te achterhalen bij de oplegging van de ISD-maatregel, en het proces dat hieraan vooraf gaat. Bij de genoemde knelpunten zal nagegaan worden of dit een oorzaak zou kunnen zijn voor de weinige toepassing van de ISD-maatregel in de districten Maasland, Leijgraaf en Land van Cuijk.

7.1 Hoe staan de instanties tegenover de ISD-maatregel?

Er is aan de geïnterviewden gevraagd wat zij vinden van de ISD-maatregel. Het OM vindt de ISD-maatregel een rechtvaardige maatregel, en zij ziet de veelgehoorde kritiek over de disproportionaliteit niet als een bezwaar. Er is immers al veel geprobeerd met de betrokkene, en hij heeft al meerdere straffen gehad die blijkbaar geen effect hebben gehad. Beveiliging van de maatschappij zou dan, zo stelt het OM, de langere opsluiting rechtvaardigen. Wel benadrukt het OM het ultimatum remedium karakter van de maatregel. De maatregel zal niet gevorderd worden, als er voor de verdachte nog andere mogelijkheden zijn.

Dit komt overeen met de manier waarop de politie de maatregel ziet. Uit het interview met de veelplegerscoördinator van de politie blijkt dat zij de maatregel zien als een maatregel die in het leven is geroepen om de maatschappij te beveiligen, waarbij de ISD'er ervoor kan kiezen zich te laten behandelen in die twee jaar, of zijn ISD kaal uit te zitten. Overigens zou de geïnterviewde politiemedewerker graag zien dat er meer aandacht wordt besteed aan de achterliggende problematiek van de ISD'er. Als hij weigert, zou er ook gekeken moeten worden naar de reden dat hij weigert, en welke actie ondernomen kan worden om ervoor te zorgen dat hij toch kan resocialiseren. Hiermee zal de recidive beter kunnen worden aangepakt, en zou zowel de maatschappij als de veelpleger zelf geholpen zijn.

Uit het interview met mr. Visser komt naar voren dat de rechtspraak de behandeling in de ISD-inrichting even belangrijk vindt als de beveiliging van de maatschappij. Hoewel de wetsgeschiedenis blijk geeft van een primaire en een secundaire doelstelling, is volgens de rechtspraak de behandeling net zo belangrijk als de beveiliging van de maatschappij. Wel wordt ook door de rechtspraak het ultimatum remedium karakter onderstreept. Als er nog enig alternatief openstaat, wordt voor het alternatief gekozen.

Ook uit het interview met de reclassering blijkt dat zij veel belang hechten aan behandeling van de gedetineerde tijdens de detentie. Mevrouw Alards kan zich voorstellen dat het in de ogen van politie en het OM een goede

maatregel is, omdat zij de veelpleger twee jaar niet meer zien. Hij zit dan immers in detentie. Maar vanuit het oogpunt van de reclassering moet het gedrag veranderd zijn om te kunnen spreken over een succes van de ISD-maatregel. Volgens de geïnterviewde reclasseringsmedewerker zou men kunnen zeggen dat puur vanuit de primaire doelstelling gezien je zou kunnen zeggen dat het een effectieve maatregel is, maar qua secundaire doelstelling, de behandeling, zijn er nog ISD'ers die niet bereikt worden. Met het oog op deze groep ISD'ers is de maatregel minder efficiënt

7.2 Verbeterpunten

Volgens de geïnterviewde rechter is een groot nadeel van de ISD-maatregel dat deze, in tegenstelling tot de SOV-maatregel, in de uitvoeringsfase geen overgangsfase kent. In het SOV traject kwam een verslaafde eerst in een gesloten, intramurale fase, daarna een half-open fase, en vervolgens een open, extramurale fase. Onder de ISD bestaat er geen half-open fase meer. De grove overgang van intramurale fase naar open, extramurale fase doet een groot beroep op de ISD'er, en de kans dat ze terugvallen in hun recidive patroon wordt hiermee vergroot. Uit het interview met de reclassering komt dit probleem ook naar voren, hoewel een half-open fase niet als verbeterpunt genoemd wordt. In dit interview wordt genoemd dat er aan de kant van de behandeling nog winst te behalen valt. Er zijn ISD'ers die tijdens de extramurale fase weer recidiveren. Deze ISD'ers worden dan teruggeplaatst in de intramurale fase, waar geprobeerd zal worden ze alsnog te behandelen, of ze zullen de rest van hun detentie kaal uitzitten, waarna ze weer "de straat op gaan". Veelal heeft de ISD'er dan geen gedragsinterventies met succes afgerond, omdat hij meteen na zijn misstap in de kale detentie is geplaatst. Met de invoering van een half-open fase zal het aantal ISD'ers dat in de fout gaat tijdens de open fase wellicht afnemen. Als de ISD'ers geleidelijk in de maatschappij worden gebracht, door ze eerst een half-open fase te laten doorlopen, is de kans groter dat zij met succes resocialiseren. Het Hoofd Terugdringen Recidive zag dit als een verbeterpunt, en verwijst hieromtrent naar een inspectierapport over de JI Vught, waarin het invoeren van een half-open fase ook als een verbeterpunt naar voren wordt gebracht. De veelplegerscoördinator van de politie zag ook een verbeterpunt in het verblijf in de ISD-inrichting. Hij zei dat in de huidige stand van zaken iemand geen hulp zal krijgen als hij eenvoudigweg behandeling weigert. Dit vindt hij tamelijk kortaf. Het zou, zo zegt hij, wellicht beter zijn als er ook wordt gekeken wat er ten grondslag ligt aan zijn afwijzing van de behandeling. Als er dieper wordt ingegaan op de problematiek van de ISD'er, kan beter achterhaald worden wat er nodig is om hem in de maatschappij te laten integreren, waardoor de recidive ook af zal nemen.

Een ander verbeterpunt van de huidige ISD is dat gedetineerden met een dubbeldiagnostiek (zowel een verslaving als een persoonlijkheidsstoornis) veel sneller geholpen zouden moeten worden. Nu kan een behandeling pas beginnen in het tweede jaar (dus het laatste) jaar van de ISD, terwijl volgens deskundigen een ISD'er zeker 9 maanden tot anderhalf jaar behandeld moet worden. Als de twee jaar van de ISD afloopt, is de behandeling dus nog niet afgerond. Wanneer hij dan ongemotiveerd is, kan hij ermee stoppen, want er zijn geen gronden meer om hem vast te houden.

Verder komt het volgens de geïnterviewde rechter voor dat rapportages te

laat worden afgeleverd. Hierdoor heeft een rechter onvoldoende gelegenheid om zich te laten informeren over de persoon van de verdachte, en kan hij dus ook geen goede belangenafweging maken. Een ander punt ten aanzien van de rapportages is de inhoud. De rapportages zouden namelijk niet concreet genoeg zijn. Hierdoor krijgt de rechter geen inzicht op de tenuitvoerlegging van de maatregel. De inhoud van de rapportages van de reclassering is dus ook een aandachtspunt.

Ten slotte laat het Hoofd Terugdringen Recidive weten dat er met het huidige programma-aanbod nog ISD'ers zijn die niet bereikt worden. De interventies die nu worden aangeboden, zou voor enkele ISD'ers niet toereikend zijn. Zo is er een groep ISD'ers met een psychiatrische stoornis, gecombineerd met een verslaving. Deze ISD'ers kunnen niet behandeld worden met het huidige aanbod aan gedragsinterventies. Ook mensen met een verstandelijke beperking staat vaak kale detentie te wachten, omdat voor hen de gedragsinterventies te "hoog gegrepen" zijn. Voor deze groepen ISD'ers is het van belang dat het programma-aanbod uitgebreid wordt, zodat ook bij deze groep het recidive patroon doorbroken kan worden.

Verder blijkt uit dit interview dat een uitbreiding van de opvangmogelijkheden ook een verbeterpunt is voor de ISD-maatregel, zowel ten aanzien van de zorg als voor de huisvesting. In het geval van zorg komt het voor dat zorginstellingen weigeren een ISD'er op te nemen. In andere gevallen kan de zorginstelling de ISD'er niet opnemen, omdat er niet genoeg plaatsen beschikbaar zijn. De mensen die deze zorg nodig hebben zijn doorgaans ongeschikt voor de detentie in de ISD, maar kunnen ook niet terecht in een zorginstelling, waardoor ze de ISD "kaal" uitzitten. Dit komt de resocialisatie van de betrokken ISD'er niet ten goede. Ten aanzien van huisvesting geldt dat er in de nazorgfase van de ISD niet voldoende huisvesting beschikbaar is. Bij de nazorg heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om woonruimte beschikbaar te stellen. Deze huisvesting is niet altijd beschikbaar voor de betreffende ISD'er. Hierdoor vervallen zij weer snel tot de criminaliteit.

8. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van dit onderzoek uiteen worden gezet, en zal er een antwoord gegeven worden op de hoofdvraag. De aanleiding van dit onderzoek was de vraag van mijn stagebegeleidster, de nazorg coördinator van het Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf, hoe het komt dat er van de veelplegers die door het veiligheidshuis behandeld worden, er weinig de ISD-maatregel opgelegd krijgen. Er is een groot verschil tussen de veelplegers die in aanmerking komen voor de ISD-maatregel, en de veelplegers die uiteindelijk ISD opgelegd krijgen. Zo hebben er in 2008 van de 51 veelplegers slechts drie de ISD-maatregel opgelegd gekregen.

8.1 Conclusies

Zoals al in hoofdstuk 3 naar voren kwam, dient de ISD-maatregel primair ter beveiliging van de maatschappij, en secundair tot het verhelpen van de problematiek waaronder de recidivist gebukt gaat. Beveiliging van de maatschappij zou worden bereikt door de veelpleger voor langere tijd te detineren. Verhelpen van zijn problematiek, door hem tijdens de detentieperiode de behandeling aan te bieden die hij volgens de voorlichtingsrapportage nodig heeft.

Uit eerder uitgevoerde onderzoeken en de gehouden interviews komt naar voren dat verschillende instanties verschillend staan tegenover de dubbele doelstelling van de ISD-maatregel. Officier van justitie Corinne Potter zegt van mening te zijn dat de beveiliging van de maatschappij oplegging van de ISD-maatregel rechtvaardigt. Een delict staat niet op zichzelf. Er zijn altijd meerdere delicten gepleegd, en als er al alles met de veelpleger is geprobeerd (denk hierbij aan eerdere gevangenisstraffen en ambulante behandelingen), rest alleen de ISD nog.

Rechters lijken doorgaans een andere opvatting te hebben over de ISD-maatregel. Uit het interview met mr. Visser komt naar voren dat de rechtspraak de behandeling van de verdachte even belangrijk vindt dan de beveiliging van de maatschappij. De rechters zijn terughoudend in de oplegging als zij geen inzicht hebben in de behandeling die de verdachte zal worden aangeboden. Rechters lijken met oplegging van de ISD-maatregel te willen bereiken dat de veelpleger behandeld gaat worden. Als uit de rapportage over de betrokkene niet goed naar voren komt welke behandeling de verdachte zal krijgen, kan een rechter op grond hiervan ervoor kiezen om de ISD-maatregel niet op te leggen. Uit het interview met Mevrouw Alards van de reclassering werd ook gezegd dat ze zich goed kan voorstellen dat politie en het OM de maatregel effectief vinden omdat het de veelpleger wel twee jaar van de straat houdt, maar ten aanzien van de behandeling zijn er nog veelplegers die niet behandeld worden.

Dat er van de veelplegers die worden voorgeleid voor ISD slechts een klein aantal uiteindelijk ISD krijgt opgelegd, valt hierdoor in ieder geval ten dele te verklaren. Het OM zal een bepaalde veelpleger "geschikt" achten voor de ISD-maatregel, gezien de feiten die de veelpleger heeft begaan, de hoeveelheid van de feiten en de frequentie waarmee hij ze heeft begaan. Wanneer de ISD op de zitting gevorderd wordt, kan de rechter oordelen dat er niet genoeg zicht bestaat op de behandeling die zal volgen. Het oordeel van de rechter kan dan uitvallen in het voordeel van de verdachte, namelijk

niet-oplegging van de ISD-maatregel. Detentie in een ISD-inrichting zonder behandeling betekent namelijk dat de veelpleger kale detentie staat te wachten. Dit komt neer op een reguliere vrijheidsstraf, met als enig verschil dat onder het ISD-regime de veelpleger gemotiveerd zal worden om alsnog deel te nemen aan een behandeling. Dit zou erop neerkomen dat een verdachte voor een relatief klein vergrijp, zoals winkeldiefstal, een vrijheidsstraf van twee jaar zal krijgen. Veel rechters vinden deze disproportionaliteit verwerpelijk, en leggen de ISD-maatregel daarom alleen op als er een behandeling beschikbaar is, zodat de veelpleger geholpen kan worden aan zijn problematiek.

Deze behandeling blijkt niet altijd van de grond te komen. Het feit dat uit verschillende bronnen blijkt dat nazorg in de betreffende ISD-inrichting niet van de grond is gekomen, en dat dus het behandelingsaspect van de maatregel niet in gang wordt gezet, zorgt dat de rechtspraak kritischer is geworden ten aanzien van de ISD-maatregel. Een gedragskundige van het toenmalige FPD vergeleek de invoering van de ISD met een huis zonder dak en verwarming waar de bewoners toch in moeten wonen. Hiermee doelt hij op de voorzieningen en het personeel die er zouden moeten zijn, maar de praktijk wijst uit dat de voorzieningen en het personeel niet volledig zijn ingespeeld op de maatregel.

Verder blijkt dat de behandeling voor niet alle ISD'ers is uitgerust. Er zijn groepen ISD'ers die buiten de boot vallen omdat er binnen de ISD-inrichting geen voorzieningen en/of expertise aanwezig is/zijn voor de betreffende ISD'ers. Ten eerste zijn dit de ISD'ers die kampen met een psychische/psychiatrische stoornis en een verslaving. Ook de zwakbegaafde ISD'er valt buiten de boot, omdat de programma's voor hem "te hoog gegrepen zijn".

Ook in de nazorg blijkt nog winst te behalen. Uit twee onderzoeksrapporten⁴¹ komt naar voren dat huisvesting en werkverschaffing onder de maat zijn.

8.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf zullen aanbevelingen worden gegeven die ertoe kunnen leiden dat de ISD-maatregel vaker zal worden uitgesproken. Uit de vorige paragraaf bleek namelijk dat rechters terughoudend zijn in het opleggen van deze maatregel, omdat zij de behandeling een belangrijke voorwaarde vinden. In deze paragraaf zullen daarom enkele verbeterpunten worden genoemd waardoor rechters meer bereid zullen zijn om de maatregel op te leggen.

8.2.1 Voorlichtingsrapportage

Uit verschillende bronnen is gebleken dat rechters behandeling van de veelpleger zien als een belangrijk onderdeel van de ISD-maatregel. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat de primaire doelstelling van de maatregel beveiliging van de maatschappij is, waarbij behandeling als secundaire doelstelling geldt. Rechters zien er niets in om een verdachte voor een

⁴¹ *De Inrichting voor Stelselmatige Daders. De isd-maatregel in theorie en praktijk*, 2007, p. 13; Lünemann & Goderie, *De maatregel inrichting voor stelselmatige daders. Procesevaluatie*, 2008, p. 83.

relatief klein vergrijp twee jaar “op te bergen”, zeker niet als het kale detentie betreft. Zij lijken nu erg terughoudend, nu uit verschillende hoeken kritiek komt op de behandeling.

Als de ISD'er beter behandeld kan worden, zal dat voor de rechter een motivatie vormen om de maatregel op te leggen.

Hierdoor is het van groot belang om de rechter volledig te informeren over de persoon van de verdachte en de behandeling die zal volgen. Uit verschillende bronnen blijkt dat de rapportages niet tijdig en/of voldoende concreet zijn. Het komt voor dat rechters uit deze rapportages onvoldoende kunnen opmaken welke behandeling een ISD'er zal krijgen, en in het geval van een tussentijdse beoordeling, of en welke behandeling is gestart. Behandeling is voor de rechtspraak een belangrijk motief om de maatregel op te leggen. Wanneer de rechter vollediger zal worden voorgelicht over de persoon van de verdachte, en over de interventies die de verdachte zal ondergaan binnen de ISD-maatregel, zal hij meer bereid zijn om de ISD-maatregel op te leggen of, in het geval van tussentijdse beoordeling, door te laten gaan.

In dit verband blijken voorlichtingsrapportages voor verbetering vatbaar. Uit onderzoek⁴² en het interview met mr. Visser blijkt dat de rechter in bepaalde gevallen voorlichtingsrapportages niet tijdig ontvangt. Hierdoor kan de rechter zich niet voldoende verdiepen in de persoon van de verdachte en het recidive risico, waardoor hij de ISD-maatregel wellicht minder snel op zal leggen.

8.2.2 Programma-aanbod uitbreiden

Uit het onderzoek van Lünemann en Goderie komt naar voren dat het aanbod van interventies tijdens de intramurale fase te beperkt is en er een groep ISD'ers is die niet bereikt wordt met het huidige aanbod van interventies. Dit komt ook naar voren uit de interviews met de politie en de reclassering het Hoofd Terugdringen Recidive. Met het huidige programma-aanbod zijn er nog steeds ISD'ers die niet bereikt worden. Als zij weigeren, krijgen zij kale detentie, mogelijk voor de rest van de detentieperiode. Hiermee wordt er geen positieve bijdrage geleverd aan de problematiek van de ISD'er. Bekeken zou kunnen worden wat de reden is van zijn recalcitrante gedrag, zodat dit probleem verder aangepakt kan worden. Ook worden de ISD'ers met een laag IQ niet bereikt. Het huidige programma-aanbod is voor hen te hoog gegrepen.

Door interventies in het leven te roepen die ook gericht zijn op deze ISD'ers, kunnen er meer ISD'ers beïnvloed worden. Hierdoor zal het recidive patroon van deze groep ISD'ers doorbroken kunnen worden.

8.2.3 Half open fase

Een ander verbeterpunt voor de ISD-maatregel is het terugbrengen van de overgangsfase die de SOV (Strafrechtelijke Opvang Verslaafden, zie paragraaf 2.1) wel kende.

Onder het ISD traject krijgt een ISD'er eerst een intramurale behandeling, en direct daarna een extramurale behandeling. Deze directe overgang van gesloten setting naar open setting doet een groot beroep op de ISD'ers,

⁴² Lünemann & Goderie, *De maatregel inrichting voor stelselmatige daders. Procesevaluatie*, 2008, p. 59

waardoor de kans groter is dat zij vervallen tot recidive. Met de overgangsfase in het ISD traject wordt de ISD'ers geleidelijker een dagritme aangeleerd. Als de ISD'ers in deze fase een misstap zouden maken door bijvoorbeeld te laat op het werk te verschijnen of een vergrijp te plegen, zou hier beter op ingespeeld kunnen worden. Bovendien zal het de resocialisatie ten goede komen, omdat de ISD'ers met een geleidelijke overgang niet meteen "in het diepe worden gegooid". Zij leren een dagritme aan en leren te wennen aan een de gang van zaken buiten de gevangenis. Hierdoor neemt de kans dat zij terug zullen vallen in recidive af.

8.2.4 Doorstroming naar zorginstelling

De doelgroep voor de ISD-maatregel is veel breder dan de doelgroep van zijn voorganger, de SOV-maatregel. Aanwezigheid van een psychische aandoening is bij de ISD-maatregel ook geen contra-indicatie. Veel veelplegers die de ISD-maatregel opgelegd krijgen, lijden aan een psychische stoornis, vaak in combinatie met een verslaving. De reguliere ISD-inrichtingen hebben geen mogelijkheden om gedetineerden met ernstige psychiatrische problemen te behandelen. Daarom is het zaak deze groep door te laten stromen naar een instantie die deze deskundigheid wel heeft, zoals een individuele begeleidingsafdeling (i.b.a.), de ggz of een verslavingskliniek. Uit het onderzoek van Goderie en Lünemann komt naar voren dat wachtlijsten hierbij een knelpunt vormen. Verder kwam uit het interview met mr. Visser naar voren dat de hulp aan de groep met een psychische aandoening nog niet optimaal is. Zij krijgen in het tweede (dus laatste) jaar van de ISD de gespecialiseerde hulp aangeboden, terwijl volgens de specialisten deze hulp 9 maanden tot anderhalf jaar zou moeten duren. Hierdoor zou de detentie aflopen als de behandeling nog bezig is. De ISD'er die bereid is, kan zijn behandeling dan afmaken, maar de ongemotiveerde ISD'er kan niet meer vastgehouden worden. Wanneer de ISD'ers die met een psychische stoornis en/of verslaving sneller geholpen kunnen worden, komt dit de resocialisatie van deze ISD'ers ten goede. Deze kwestie wordt ook genoemd door het Hoofd Terugdringen Recidive. In enkele gevallen weigeren zorginstellingen een ISD'er te behandelen, of het komt voor dat zij hiervoor geen plaatsen beschikbaar hebben. Weliswaar worden er meer plaatsen ingekocht waardoor deze situatie verbetert, toch is de doorstroming naar zorginstellingen niet optimaal. Omdat het inkopen van plaatsen positief bijdraagt aan de opvang van veelplegers, zou het doorzetten hiervan door meer plaatsen in te kopen een verbetering betekenen.

8.2.5 Nazorg

Zoals gezegd ziet de rechtspraak de behandeling en de nazorg die aan de verdachte wordt gegeven als een belangrijke motivatie om de ISD-maatregel op te leggen. Daarom zullen rechters de ISD-maatregel meer opleggen als de nazorg goed geregeld is. Het is daarom aan te bevelen hier verder onderzoek naar te doen.

9. Evaluatie

Na veertien weken te hebben besteed aan onderzoek en het opstellen van de scriptie, heb ik kunnen achterhalen waardoor veel veelplegers die in het veiligheidshuis behandeld worden, niet de ISD-maatregel opgelegd krijgen.

Om dit te achterhalen heb ik me allereerst bekend gemaakt met de ISD-maatregel. Hierna heb ik het proces van de ISD-maatregel bekeken, jurisprudentie over de ISD-maatregel geanalyseerd en kritiek die er op de ISD-maatregel is geleverd gelezen. Ten slotte heb ik door middel van interviews met de betrokken instanties getracht om te achterhalen waarom de ISD maatregel minder dan verwacht wordt toegepast. Dit heeft geleid tot een aantal conclusies die mijns inziens een goed antwoord geven op de hoofdvraag. De doelstelling van het onderzoek was:

Voor 19 mei duidelijk uiteenzetten om welke oorzaak, of om welke oorzaken, de ISD maatregel aan een klein percentage veelplegers wordt opgelegd.

Deze doelstelling is behaald, aangezien de oorzaken van de beperkte oplegging uiteen zijn gezet, zoals de lezer in de conclusies heeft kunnen zien.

Omdat mijn conclusies gebaseerd zijn op meerdere bronnen, (literatuur, rapporten en interviews) waarin ik meerdere keren dezelfde conclusie tegen ben gekomen, acht ik mijn conclusies juist.

Tijdens het onderzoek heb ik geen noemenswaardige problemen ondervonden die het onderzoek hebben gefrustreerd.

Weliswaar bleek het achterhalen van statistieken over de toepassing van de ISD-maatregel op landelijk niveau lastig. Omdat deze statistieken niet van doorslaggevend belang waren voor de beantwoording van de hoofdvraag, heb ik besloten om deze deelvraag niet te behandelen, en me te concentreren op de deelvragen die van groter belang waren voor de beantwoording van de hoofdvraag. Omdat het niet hebben van landelijke statistieken geen invloed heeft gehad op de conclusie, heeft dit niet geleid tot frustratie van het onderzoek.

Gezien de hoofdvraag heeft dit onderzoek zich hoofdzakelijk gericht op de *oplegging* van de ISD-maatregel. Dat betekent dat ik me in dit onderzoek niet heb gericht op de intramurale fase en de nazorg van de ISD-maatregel. Om deze reden heb ik geen fundamentele uitspraken kunnen doen over de gang van zaken binnen de intramurale fase en het nazorgtraject, en wat er moet gebeuren om dit te verbeteren.

Nu blijkt dat hierin wel de oorzaak is gelegen dat veel rechters terughoudend zijn om de ISD-maatregel op te leggen, is diepgaander onderzoek naar de intramurale fase en de nazorg aan te bevelen.

Bronnenlijst

Literatuur

Muller & Roelof 2006

E.R. Muller & P.C. Vegter, *Detentie. Gevangen in Nederland*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2006.

Buruma, Vegter, Balkema & Fiselier 2005

Y. Buruma, P.C. Vegter, J.P. Balkema & J.P.S. Fiselier, *Terugkeer in de samenleving*, Kluwer 2005.

Kelk 2008

C. Kelk, *Nederlands detentierecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Jurisprudentie

HR 14 november 2006, LJN AY 8975

HR 21 maart 2006, LJN AV1161

Hof Amsterdam 21 februari 2007, zaaknr. 23/004496-06

Hof Arnhem 20 maart 2006, AV 6348

Hof Arnhem 13 april 2006, zaaknr. 21-000087-06

Hof 's-Gravenhage 9 februari 2009, LJN BH 2380

Hof 's-Hertogenbosch 23 november 2005, LJN AY8733

Hof Leeuwarden 14 februari 2006, LJN AV1871

Hof Leeuwarden 28 december 2005, NbSr 2006, 23

Hof Leeuwarden 22 november 2005, LJN AU 6624

Rb Groningen 1 november 2005, LJN AU 5628

Rb Leeuwarden 19 mei 2005, LJN AT 9522

Rb Haarlem 6 oktober 2006, LJN AZ 2975

Rb 's-Hertogenbosch 19 december 2007, LJN BC 0426

Rb Rotterdam 15 september 2006, LJN AZ 0465

Rb Rotterdam 14 april 2005, LJN AT 4465

Rb Zutphen 6 januari 2006, LJN AV1037

Rb Zutphen 18 juli 2008, LJN BD7539

Rb Zutphen 15 juli 2008, LJN BD 7404

Rb Zwolle 20 december 2005, LJN AU 9604

Artikelen

Van Linde 2006

M.C. van Linde, 'Zijn er maatregelen tegen de ISD?', *Nederlands Juristenblad* 2006, p. 639 – 643.

Lünnemann 2009

K.D. Lünnemann, 'Met de blik van de rechter. Juridische overwegingen aangaande de ISD-maatregel', *Justitiële verkenningen* 2009, jrg. 35, nr. 2, p. 106 – 117.

Elektronische bronnen

Nederlands Juridisch Dagblad,
<<http://juridischdagblad.nl/content/view/2840/0/>>
<http://juridischdagblad.nl/content/view/3283/53/>, geraadpleegt op 18 april 2009.

TC Tubantia, 'Geef veelplegers gewoon hun drugs',
<<http://www.tactus.nl/index.cfm?pid=18&itemid=222&contentitemid=56>>,
geraadpleegd op 15 april 2009.

Argos, 'twee jaar achter tralies, maar zonder behandeling. Over kritische rechters en de "ophokplicht" voor veelplegers' (radio uitzending van 24 maart 2006)
<<http://www.ochtenden.nl/afleveringen/25795735/>> Geraadpleegd op 15 april 2009

M.J. Borgers, 'De ISD-maatregel in handen van de rechterlijke macht',
Delikt & Delinkwent 2005, nr. 5, p. 467-489,
<<http://arno.uvt.nl/show.cgi?fid=39513>>, geraadpleegd op 20 april 2009.

Universiteit Leiden,
<<http://www.law.leidenuniv.nl/org/strafrechtencriminologie/medewerkers/moeringslm.html>>, geraadpleegd op 20 april 2009.

www.justitie.nl

www.hetccv.nl

www.rechtspraak.nl

www.om.nl

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 1997/98, 26023, nr. 3.
Kamerstukken II 2002/03, 28 980, nr.5.
Kamerstukken II 2002/03, 28 980, nr. 3 (MvT).
Kamerstukken II 2008/09, 31 110, nr. 9, bijl. 1.

Rapporten

- H. van 't Land, K. van Duijvenbooden, A. van der Plas & J. Wolf, *Opgevangen onder dwang. Procesevaluatie strafrechtelijke opvang verlaafden*, Utrecht: Trimbos-instituut 2005.
- E. Bos, *De ISD-maatregel: theorie versus praktijk*, (doctoraalscriptie Nederlands recht) 2006.
- K. van Rijs, *De ISD maatregel: een goed juridisch instrument*, (scriptie Avans-Fontys), Rotterdam: 2006.
- S.Biesma, M. van Zwieten, J. Snippe & B. Bieleman, *ISD en SOV vergeleken. Eerste inventarisatie meerwaarde Inrichting voor Stelselmatige Daders boven eerdere Strafrechtelijke Opvang voor*

Verslaafden, IntraVal 2006.

- *De Inrichting voor Stelselmatige Daders. De isd-maatregel in theorie en praktijk*, (advies van 4 april 2007, RSJ), Den Haag: 2007.
- E. Voermans, *De ISD Maatregel*, Tilburg: 2007.
- *'Inrichtingen voor stelselmatige daders. Themaonderzoek deelrapport ISD-locatie Vught'*, Den Haag: Inspectie voor de Sanctietoepassing 2008.
- M. van Elderen & S. van Sleeuwen, *Retourtje Bajes? Onderzoek naar de aansluiting van de intramurale fase naar de extramurale fase binnen de ISD-regel*, (scriptie Social Work) Den Bosch: 2008.
- M. Boone, A. Beijer, A.A. Franken & C. Kelk, *De tenuitvoerlegging van sancties: maatwerk door de rechter?*, Utrecht: Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen 2007
- M. Goderie & K.D. Lünemann, *De maatregel inrichting voor stelselmatige daders. Procesevaluatie*, Utrecht: Verwey-Jonker Instituut 2008.

Overige

- Factsheet *Terugdringen Recidive*, Den Haag: Ministerie van Justitie 2004.
- Factsheet *plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders*, Den Haag: Ministerie van Justitie 2004.
- *Handleiding werkwijze ten aanzien van meerderjarige zeer actieve veelplegers*, College van Procureurs-generaal 2004
- R. Jansen, 'Kale opsluiting is niet de oplossing' (interview), PSY 2005-18, p. 18-22.
- Visiedocument Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf, Oss, oktober 2006
- *Maatregel tot plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders. Algemene bespreking ISD-wetgeving inclusief recente jurisprudentie en Amsterdamse praktijk* (brochure over de ISD-maatregel, uitgegeven door het arrondissementsparket Amsterdam), Amsterdam: 2007.
- Richtlijn nr. 2007R006, *richtlijn voor strafvordering bij meerderjarige zeer actieve veelplegers*, van het College van procureurs-generaal, 2007.
- Brochure *Inrichting stelselmatige daders (ISD)*, Den Haag: Directie Sanctie- en preventiebeleid

Bijlage 1

Onderzoeksplan

De organisatie

Dit onderzoek zal geschreven worden in opdracht van het Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf te Oss (Veiligheidshuis). In deze organisatie komen diverse betrokken instanties bijeen om afspraken met elkaar te maken met betrekking tot de thema's Jeugd, Huiselijk Geweld, Veelplegers en Nazorg van ex-gedetineerden. In het zogenaamde casusoverleg komen de verschillende instanties bij elkaar om benodigde informatie te delen met elkaar over het thema, dat in het casusoverleg behandeld wordt. Hierdoor kunnen afspraken gemaakt worden hoe verder te handelen ten behoeve van de betrokkene.

Deze instanties, die regelmatig overleg met elkaar plegen zijn:

- Openbaar Ministerie s'Hertogenbosch
- Politie Noord-Brabant district Land van Cuijk
- Politie Noord-Brabant district Leijgraaf
- Politie Noord-Brabant district Maasland
Novadic-Kentron
- Raad voor Kinderbescherming, regio Noord of Zuidoost brabant
- Reclassering Nederland, regio s' Hertogenbosch
- Slachtofferhulp Nederland
- Stichting Maatschappelijk Werk district Maasland en Leijgraaf
- Stichting Maatschappelijk Werk Land van Cuijk
- Halt Oost Brabant
- GGZ Oost Brabant
- Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant

Veel van deze organisaties hebben werkplekken binnen het veiligheidshuis, zodat deze instanties goed afspraken kunnen maken met elkaar, omdat zij onder hetzelfde dak zijn ondergebracht.

De doelstelling van het Veiligheidshuis is:

Het in operationele zin voorkomen van recidive van criminaliteit en overlastgevoelens door een effectieve en efficiënte ketenaanpak met bovenlokale samenwerking en afstemming tussen gemeenten, justitie, politie en ketenpartners, waarbij persoonsgerichte afspraken tot stand komen.

Bron: Visiedocument Regionaal Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf

Binnen het Veiligheidshuis werken de verschillende instanties aan hun eigen werkzaamheden. De rol van het veiligheidshuis als informatie-en coördinatiepunt is om op grond van de gegevens van

verschillende instanties te komen tot een goede aanpak om nazorg te verlenen aan de betrokkene, bijvoorbeeld een ex-gedetineerde.

Onderzoeksformulering

Probleembeschrijving

Op 1 oktober 2004 is er een nieuwe regeling van kracht gegaan. Deze regeling is de Maatregel Inrichting Stelselmatige Daders (ISD). Deze wet richt zich op meerderjarige recidivisten, en heeft als doel om de recidive terug te dringen. Wanneer de rechter deze maatregel aan een veelpleger oplegd, wordt deze op een speciale afdeling in een penitentiare inrichting behandeld. Deze behandeling is erop gericht om herhaling te voorkomen.

Toch neemt de Nazorg Coördinator bij het Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf waar dat deze maatregel weinig wordt opgelegd. Van het aantal veelplegers waarmee zij te maken krijgt, worden weinig van hen in een zognoemde ISD-inrichting geplaatst. Ter illustratie, van de 52 veelplegers waar het veiligheidshuis in 2008 kennis van nam, hebben er 4 ISD opgelegd gekregen.

Een aantal partijen zijn belanghebbende bij onderzoek naar deze beperkte toepassing van de maatregel. Allereerst is de veroordeelde zelf er gebaat bij, als er maatregelen worden genomen die zich richten op resocialisatie, zodat hij na zijn detentie weer kan functioneren in de maatschappij. Hieruit blijkt dat de maatschappij ook gebaat zou zijn bij oplegging van de ISD-maatregel, aangezien het recidivepatroon van de gedetineerde wordt doorbroken. Om deze reden zouden de personen, die belast zijn met de nazorg voor ex-gedetineerden bij het veiligheidshuis, graag meer duidelijkheid krijgen over de omstandigheden waarin de ISD-maatregel wordt opgelegd.

Er is reeds eerder onderzoek gedaan naar de ISD-maatregel. Deze onderzoeken betreffen echter evaluatieonderzoeken, uitgevoerd door het WODC (Wetenschappelijk onderzoeks- en documentatiecentrum) of de ISt (Inspectie voor de Sanctietoepassing). Ook vanuit mijn opleiding zijn er stagiairs geweest die al eerder onderzoek hebben uitgevoerd naar de ISD-maatregel. Deze onderzoeken hadden betrekking op de vraag of de ISD-maatregel goed is geregeld in de wet, en vergeleken de gewenste situatie met de feitelijke situatie. De strekking van dit onderzoek is om duidelijkheid te krijgen over de oplegging van de ISD-maatregel, en te achterhalen waarom deze in de districten Maasland, Leijgraaf en het Land van Cuijk aan relatief weinig veelplegers wordt opgelegd.

Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om voor 19 mei duidelijk uiteen te zetten waarom in de districten Maasland, Leijgraaf en het Land van Cuijk de ISD-maatregel aan een klein percentage veelplegers wordt opgelegd door de rechter.

Vraagstelling

Om tot goede aanbevelingen te komen voor het Veiligheidshuis, zal in het onderzoeksrapport antwoord worden gegeven op de volgende vraag:

Wat is de reden, of wat zijn de redenen, dat in de districten Maasland, Leijgraaf en het Land van Cuijk van de veelplegers die in het veelplegersoverleg van het veiligheidshuis behandeld worden, in 2008 door de rechter aan een klein percentage veelplegers de ISD-maatregel wordt opgelegd?

Om tot een goede beantwoording te komen, zal deze vraag in deelvragen beantwoord worden. Deze deelvragen zijn:

1. Wat is de achtergrond van de ISD-maatregel?
2. Hoe is de ISD-maatregel in de wet geregeld?
3. Welke instanties zijn betrokken bij de oplegging van de ISD-maatregel?
4. Wat is de taak van deze instanties met betrekking tot de oplegging van de ISD-maatregel?
5. Hoe voeren deze instanties deze taken uit?
6. Welke overwegingen liggen ten grondslag aan oplegging van de ISD-maatregel?
7. Welke overwegingen liggen ten grondslag aan afwijzing van de ISD-maatregel?
8. Hoe vaak is de ISD-maatregel landelijk uitgesproken?
9. Hoe vaak is de ISD-maatregel uitgesproken in het arrondissement s'-Hertogenbosch?
10. Hoe zien de betrokken instanties de ISD-maatregel?
11. Wat zijn mogelijke knelpunten van de ISD-maatregel?

Onderzoeksopzet

Eenheden

Dit onderzoek heeft in belangrijke mate betrekking op de ISD-maatregel. De ISD-maatregel is een belangrijke onderzoekseenheid, aangezien deze maatregel onder de loep zal worden genomen. Dit betekent dat een onderzoekseenheid het gedeelte van het Wetboek

van Strafrecht is, waarin de ISD-maatregel is geregeld. Dit zijn de artikelen 38M t/m 38U van het Wetboek van Strafrecht.

Aanleiding van dit onderzoek was de lage toepassing van de ISD-maatregel op de veelplegers, die in het Veiligheidshuis Maas & Leijgraaf behandeld worden. Daarom zal dit onderzoek zich richten op de lage toepassing van de ISD-maatregel in de districten Maasland, Leijgraaf en het Land van Cuijk, het gebied waar het veiligheidshuis zich op richt. De veelplegers die besproken worden in het veiligheidshuis worden besproken zijn afkomstig uit deze districten.

Verder zullen de verschillende instanties die betrokken zijn bij de oplegging van de ISD-maatregel, onderzocht worden. Deze instanties zijn:

- het OM
- de reclassering
- de politie
- de zittende magistratuur

Met werknemers van bovenstaande instanties zullen interviews worden afgenomen om te achterhalen hoe zij staan tegenover de ISD-maatregel.

Soort

Dit onderzoek zal een uitspraak doen over een bepaalde, praktische situatie, en informatie en aanbevelingen verschaffen aan de Nazorg Coordinator. Derhalve zal dit een kwalitatief, explorerend onderzoek zijn. Dit omdat in het eerste deel van het onderzoek er informatie wordt verzameld uit de literatuur, elektronische bronnen en rapporten, en in het tweede deel zal er door middel van interviews met vertegenwoordigers van bovenstaande instanties informatie uit de praktijk verzameld worden. Op basis van deze informatie worden er conclusies getrokken, en zal ik zo tot aanbevelingen komen.

Methode en middelen

Dit onderzoek zal bestaan uit zowel deskresearch als field research. Bij het opstellen van de eerste hoofdstukken zal er veel gebruik worden gemaakt van literatuur, elektronische bronnen en rapporten over de ISD-maatregel. Door gebruik te maken van verschillende bronnen, ontstaat er een uitgebreid beeld van de ISD-maatregel. Het tweede deel van het onderzoek zal bestaan uit field research, in de vorm van interviews. Hierdoor zal achterhaald worden hoe de verschillende instanties omgaan met de ISD-maatregel. Uit deze interviews kan afgeleid worden wat de reden is dat weinig veelplegers deze maatregel opgelegd krijgen.

Betrouwbaarheid en validiteit

Om ervoor te zorgen dat het onderzoek betrouwbaar is, zullen de literatuur en de elektronische bronnen zullen gecontroleerd op hun betrouwbaarheid. Er zal bij iedere bron nagegaan worden of de auteur op het betreffende gebied bekend is, en of de bron recent is. Verder wordt voorkomen dat er onware of verouderde informatie gebruikt wordt in het rapport, door gebruik te maken van meerdere bronnen. Hierdoor kan bepaalde informatie gecontroleerd worden door deze te vergelijken met de informatie uit andere bronnen. Bij elektronische bronnen zal er gebruik worden gemaakt van officiële overheidswebsites.

Bij gebruik van rapporten over eerder uitgevoerd onderzoek zal ook hierbij na worden gegaan of het onderzoek is uitgevoerd door een betrouwbare instantie, en of de manier waarop dit is onderzocht betrouwbaar is. Hierdoor zal worden beoordeeld of de gegevens bruikbaar en betrouwbaar genoeg zijn voor dit onderzoek.

Ten aanzien van het field research zal de betrouwbaarheid gewaarborgd worden door de interviews uit te voeren met iemand die gezien zijn functie goed inzicht heeft in oplegging van de ISD-maatregel.

Het gebruik van literatuur, elektronische bronnen en onderzoeksrapporten zal leiden tot een duidelijk beeld van wat de ISD-maatregel inhoudt, de doelstelling van het eerste deel van het onderzoek. Deze methode van onderzoek is derhalve geldig. In het gedeelte waarvoor field research nodig is, zal de validiteit gewaarborgd worden door gerichte vragen te stellen die betrekking hebben op de informatie die achterhaald moet worden in het belang van het onderzoek. Ook is het van belang om door te vragen.

Resultaten

De beoogde resultaten van dit onderzoek zijn:

Een helder onderzoeksrapport, waarin is beschreven om welke reden(en) de ISD-maatregel aan relatief weinig veelplegers wordt opgelegd.

Indien de conclusies daartoe aanleiding geven, zullen er concrete aanbevelingen worden gegeven.

Planning

Voor een goed verloop van het onderzoek, is een goede onderzoeksplanning onontbeerlijk.

Week	Activiteit	Beschrijving
Week 1	- Informatie verzamelen over de opdracht - Onderzoeksplan opstellen	De eerste week staat in het teken van een helder beeld krijgen van de stage

		opdracht. Er is slechts een globaal beeld van waar het onderzoek zich op richt, en in deze week zal daar een helderder beeld van worden verkregen, door informatie te verzamelen, en het onderzoeksplan op te stellen.
Week 2	- Informatie verzamelen over de opdracht - Onderzoeksplan opstellen/bijstellen	Ook in deze week zal informatie worden verzameld over de opdracht, en op grond hiervan zal het onderzoeksplan opgesteld worden. Als er informatie naar voren komt die aanleiding geeft tot aanpassen van het onderzoeksplan, zal het onderzoeksplan bijgesteld worden.
Week 3	- Informatie verzamelen over de ISD-maatregel - Onderzoeksplan zo nodig bijstellen	In deze week zal er een begin worden gemaakt met het hoofdstuk waarin de ISD-maatregel wordt beschreven. Er zal informatie worden verzameld over de ISD-maatregel, zodat er een goed inzicht ontstaat over de maatregel waarover een uitspraak gedaan zal worden. Ook zal het onderzoeksplan zo nodig herzien worden. De informatie kan daarvoor aanleiding geven.
Week 4	- Informatie verzamelen over de ISD-maatregel - Opstellen beschrijving ISD-maatregel	Ook in deze week zal informatie verzameld worden over de ISD-maatregel ten behoeve van de beschrijving van de ISD-maatregel. Met de gevonden informatie zal een begin met het opstellen van het betreffende.
Week 5	- Informatie verzamelen over de ISD-maatregel	Deze week zal de laatste week zijn dat hoofdstuk 3

	- Opstellen en afronden beschrijving van de ISD-maatregel	wordt behandeld. In deze week zal er nog informatie worden gezocht over de ISD-maatregel, maar deze week zal meer in het teken staan van het opstellen van de definitieve versie van het beschrijvende hoofdstuk.
Week 6	Informatie vergaren over de praktijk van de ISD-maatregel	In deze week zal het hoofdstuk over de praktijk van de ISD-maatregel behandeld worden. In deze week zal er vooral informatie verzameld worden voor dit hoofdstuk, zoals arresten en statistieken.
Week 7	- Informatie vergaren over de praktijk van de ISD-maatregel - Opstellen hoofdstuk over de praktijk	In deze week zal er wederom informatie verzameld worden over de praktijk van de ISD-maatregel. Daarnaast zal begonnen worden met het opstellen van het betreffende hoofdstuk op basis van de gevonden gegevens.
Week 8	- Informatie vergaren over de praktijk van de ISD-maatregel - Opstellen hoofdstuk over de praktijk - Opstellen interviewvragen	In deze week zal er verdere informatie gezocht worden over de praktijk van de ISD-maatregel. Dit zal aanvullende informatie betreffen, aangezien deze week meer in het teken zal staan van het opstellen van de definitieve versie van het betreffende hoofdstuk. Daarbij zal al een begin gemaakt worden met de field research fase, namelijk door het opstellen van vragen voor de interviews.
Week 9	- Interviews afnemen - Interviews uitwerken	In deze week zullen in het kader van de field research interviews worden gehouden, deze interviews zullen ook uitgewerkt worden in deze week.
Week 10	- Interviews afnemen - Interviews uitwerken	In deze week zullen in het kader van de field research

		interviews worden gehouden, deze interviews zullen ook uitgewerkt worden in deze week.
Week 11	- Interviews afnemen - Interviews uitwerken	In deze week zullen in het kader van de field research interviews worden gehouden, deze interviews zullen ook uitgewerkt worden in deze week.
Week 12	- Conclusies opstellen - Reflecteren	In deze week zullen er conclusies worden opgesteld op basis van de verzamelde gegevens. Ook zal er kritisch gereflecteerd worden op de afstudeerstage ten behoeve van het reflectieverslag.
Week 13	- Conclusies opstellen - Aanbevelingen opstellen - Reflectieverslag opstellen	In deze week zal de scriptie afgerond worden door de conclusies op te stellen en naar aanleiding daarvan aanbevelingen op te stellen, indien de conclusies daarvoor aanleiding geven. Verder zal er aan het reflectieverslag gewerkt worden.
Week 14	- Conclusies insturen - Reflectieverslag afronden	De Juridische Hogeschool schrijft voor dat ik in deze week mijn conclusies en deelvragen instuur. Deze week zal ik deze afhebben, zodat ik ze in kan sturen. Daarnaast zal in deze week het reflectieverslag afgerond worden.
Week 15	- Conclusies aanpassen - Scriptie afronden	In deze week zullen de conclusies indien nodig aangepast worden, naar het commentaar van mijn eerste afstudeerdocent.

Voorlopige bronnenlijst

Literatuur

- Muller & Roelof 2006

E.R. Muller & P.C. Vegter, *Detentie. Gevangen in Nederland*,
Alphen aan den Rijn: Kluwer 2006.

Parlementaire stukken

- Kamerstukken II 2002/03, 28 980, nr. 3

Internetapplicaties

- www.justitie.nl
- www.hetccv.nl
- www.rechtspraak.nl

Overige

- WODC-recidivestudies Fact sheet d.d. augustus 2006-12;
WODC.
- Richtlijn nr. 2007R006, *richtlijn voor strafvordering bij
meerderjarige zeer actieve veelplegers*, van het College van
procureurs-generaal
- **Bos 2006**
E. Bos, *De ISD-maatregel: theorie versus praktijk*,
(doctoraalscriptie Nederlands recht) 2006